

Internationalisering van de Belgische economie: analyse op basis van de filialen van Belgische ondernemingen in het buitenland tussen 1995-2005

December 2008

Hilde Spinnewyn, hs@plan.be

Abstract – Het Federaal Planbureau ontwikkelde de BELMOFI-databank met informatie over de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen. In deze Working Paper worden de gegevens van 2005 bestudeerd en vergeleken met het jaar 1995.

Jel Classification – F230

Keywords – Multinationale ondernemingen

Acknowledgements – Sarah Vanden Bussche, doctoraatsstudente aan de VUB en Micha Cernik, jobstudent bij het Federaal Planbureau werkten mee aan het opstellen van de BELMOFI-databank. Zij verrichtten onderzoekswerk naar de structuur van de ondernemingsgroepen en voerden die informatie in de BELMOFI-databank in.

Executive Summary

Het Federaal Planbureau ontwikkelde de BELMOFI-databank (de in **BELgië** gevestigde **Multinationale Ondernemingen** en hun **Filiaal**en in het buitenland). Deze databank bevat informatie over de in het buitenland gevestigde filialen van Belgische ondernemingen en dit voor drie jaren: 1995, 2001 en 2005.

De basis voor BELMOFI werd gelegd in 1994 en 1997 bij onderzoeken naar de delokalisatie van Belgische ondernemingen in het buitenland. In 2001 vond een update plaats. Een filiaal wordt gedefinieerd als een onderneming waarin een andere onderneming, de moederonderneming, een participatie heeft van minstens 10 % waardoor zij dus een significante invloed kan uitoefenen op het bestuur van het filiaal. Ook moet de participatie getuigen van een duurzaam belang. Dat impliceert het bestaan van een langetermijnrelatie tussen de moederonderneming en het filiaal. Deze definitie stemt overeen met de internationaal aanvaarde omschrijving van directe buitenlandse investeringen.

De informatie in dit rapport heeft betrekking op de ondernemingen met een jaarrekening die informatie bevat over de activiteiten in het jaar 2005. Een vergelijking werd gemaakt met de jaren 1995 en 2001. De methodologie voor de opbouw van die databanken is niet veranderd: telkens werden de buitenlandse filialen van Belgische moederondernemingen met een participatie van minstens 10 % genomen. Verschillende bronnen werden gebruikt om de BELMOFI-databank te actualiseren. De databanken Belfirst, Amadeus en Orbis van het Bureau van Dijk, een interne databank van de Balanscentrale en meerdere websites van overheidsinstellingen en Belgische ondernemingen werden gebruikt voor het opstellen van de databank.

De BELMOFI-databank telde in 2005 6 056 in België gevestigde moederondernemingen, wat neerkomt op 1,9 % van het totaal aantal ondernemingen in België. Bijna twee op honderd Belgische ondernemingen hebben dus filialen in het buitenland. Die moederondernemingen hadden in 2005 samen 17 876 filialen in het buitenland. Uit de vergelijking van de resultaten uit het onderzoek in 1995 en in 2005 blijkt dat het aantal filialen toeneemt met 94 % en de moederondernemingen met 64 %. De gemiddelde jaarlijkse aangroei bedroeg in die periode 6,9 % voor het aantal buitenlandse filialen en 5,1 % voor het aantal moederondernemingen. Ieder jaar namen dus gemiddeld vijf op honderd nieuwe Belgische ondernemingen de beslissing om in het buitenland te investeren. De toename van het aantal moederondernemingen en hun filialen was sterker bij de ondernemingen die behoren tot een Belgische groep dan bij degene die behoren tot een buitenlandse groep. Bij de Belgische multinationale ondernemingen verdubbelde het aantal buitenlandse filialen op tien jaar tijd.

De top 30 van Belgische multinationale ondernemingen vertegenwoordigde meer dan de helft van de buitenlandse werkgelegenheid van Belgische ondernemingen. Bij die 30 Belgische multinationals was gemiddeld 80 % van het werknemersbestand in het buitenland gevestigd.

De meeste moederondernemingen met filialen in het buitenland zijn naamloze vennootschappen. Ook de Belgische overheidsbedrijven zijn in het buitenland goed vertegenwoordigd. De Belgische ondernemingen bezitten meestal een belangrijke controle over hun vestigingen (bij 81 % van de filialen is een Belgische onderneming hoofdaandeelhouder met 50 % of meer).

Vooraf de grote Belgische ondernemingen hebben filialen in het buitenland: 53 % van de ondernemingen vanaf 1 000 werknemers in België hebben filialen in het buitenland. De belangrijkste multinationals hebben hun sociale zetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 70 % van de werkgelegenheid in de buitenlandse filialen hangt af van een Brussels moederbedrijf. De Vlaamse ondernemingen bezitten het grootste aantal filialen in het buitenland. Ten slotte is ook de sector waartoe de moederonderneming behoort van belang. In 2005 stonden de twee toenmalige grootste Belgische bankverzekeraars Fortis en KBC in de top 10 lijst van ondernemingen met het hoogste aantal werknemers in het buitenland. Verder zijn ook de volgende multinationale ondernemingen in de top 10 vertegenwoordigd: de twee supermarktketens Delhaize Groep en Louis Delhaize, Solvay (chemie), D'Ieteren (handel in auto's), de grootste bierbrouwer INBEV, de plantagegroep Sipef en twee holdings: RHJ International en de ondernemingen van Frère, de NPM-CNP. Met uitzondering van Louis Delhaize zijn al die ondernemingen op Euronext Brussel genoteerd.

De laatste tien jaar waren er geen spectaculaire wijzigingen in het gedrag van de Belgische moederondernemingen: zij investeerden vooral in Europa. De helft van de filialen was in de vier buurlanden op het Europese continent gevestigd. Frankrijk is het populairste investeringsland voor de Belgische ondernemingen met een aandeel van 21-22 % tijdens de periode 1995-2005. Buiten Europa zijn de Belgische filialen in 2005 sterk vertegenwoordigd in Australië, Canada, Japan, Marokko, Peru, Tunesië, de Verenigde Staten, Zuid-Afrika en Zwitserland. Industrielanden krijgen dus de voorkeur boven ontwikkelingslanden als vestigingsplaats. Bijna overal in de Europese landen werden er stijgingen van het aantal filialen waargenomen. Buiten Europa werden de meeste dalingen in de Afrikaanse landen vastgesteld. In 2005 was slechts 6 % van de filialen in ontwikkelingslanden gevestigd. Over de periode 1995-2005 is dat aandeel gedaald met 3,4 procentpunt. In 2005 was China het populairste ontwikkelingsland. In 1995 was het Tunesië. De belangrijkste investeringen in ontwikkelingslanden zijn de exploitatie van plantages, de ontginning van delfstoffen, de brouwerijen en de vervaardiging van textiel en kleding.

Uit de statistieken van de buitenlandse investeringsstocks blijkt dat de Belgische ondernemers in 28 landen tot de top 20 in de wereld behoren. Als klein land behoorde België in 2005 in 14 landen zelfs tot de top 10 van buitenlandse investeringslanden.

De financieel-economische crisis heeft eind 2008 al geleid tot belangrijke wijzigingen in het investeringsgedrag in het buitenland van de ondernemingen. Vooral in de financiële sector zijn belangrijke wijzigingen doorgevoerd. Het is te vroeg om met die recente ontwikkelingen rekening te houden in deze analyse.

Inhoudstafel

1. Inleiding.....	1
2. Resultaten.....	5
2.1. Actualiseringsmethode	5
2.1.1. De geconsolideerde jaarrekeningen	5
2.1.2. De filialen uit de databank van de Balanscentrale	5
2.1.3. Gegevens van Belfirst, Amadeus en Orbis	5
2.1.4. Websites	6
2.1.5. Zoektocht naar de nationaliteit van de ondernemingsgroepen	6
2.2. Analyse van de buitenlandse filialen	7
2.3. Analyse van de activiteiten van de Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland	16
2.4. Vergelijking van de resultaten 1995, 2001 en 2005	25
2.5. Analyse van de filialen in ontwikkelingslanden	28
2.6. Buitenlandse Directe Investeringen van Belgische ondernemingen in het buitenland	33
3. Bijlagen.....	37
Bijlage 1: Aantal buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen in de verschillende landen	37
Bijlage 2: Lijst van de belangrijkste Belgische multinationale ondernemingen per investeringsland	41
Bijlage 3: Samenstelling van de geografische gebieden	45
Bijlage 4: Economische gebieden en handelszones	47
4. Bibliografie.....	49

Lijst van tabellen

Tabel 1	Kerncijfers van de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen	8
Tabel 2	Verdeling van de buitenlandse filialen volgens economisch gebied	9
Tabel 3	Top 10 van landen met het hoogste aantal buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen	10
Tabel 4	Top 10 van landen met het hoogste aantal werknemers in de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen	10
Tabel 5	De filialen in de EU-landen en in de bevoorrechte landen versus de niet-EU-invoeds sfeer	11
Tabel 6	Procentuele verdeling van de buitenlandse filialen en de buitenlandse handel van België volgens geografisch gebied	13
Tabel 7	Top 10 van handelspartners en hun aandeel in de buitenlandse filialen van België	13
Tabel 8	Participatiegraad in de buitenlandse filialen	14
Tabel 9	Overzicht van de activiteiten van de Belgische filialen in het buitenland	15
Tabel 10	Kerncijfers van de moederondernemingen van buitenlandse filialen in België ten opzichte van het totaal van de niet-financiële ondernemingen	16
Tabel 11	Top 10 van Belgische ondernemingen volgens het aantal buitenlandse filialen	17
Tabel 12	Top 10 van Belgische ondernemingsgroepen volgens het aantal landen waar filialen van de onderneming gevestigd zijn	17
Tabel 13	Verdeling van de ondernemingsgroepen volgens het aantal landen waar filialen gevestigd zijn	18
Tabel 14	Top 10 van de activiteiten van de Belgische moederondernemingen	18
Tabel 15	Relatie tussen de ondernemingsvorm van de moederonderneming en het bezit van buitenlandse filialen	19
Tabel 16	Aandeelhouders en mandatarissen van de Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland	20
Tabel 17	Grootteklasse van de moederondernemingen met filialen in het buitenland	21
Tabel 18	Vergelijking van het aantal werknemers in de Belgische moederondernemingen en in de filialen in het buitenland	22
Tabel 19	Top 30 van de Belgische groepen volgens het aantal werknemers in hun buitenlandse filialen	23
Tabel 20	Regionale verdeling van de multinationale activiteiten volgens het Belgisch gewest van de Belgische moederondernemingen met vestigingen in het buitenland	24
Tabel 21	Sectorale verdeling van de multinationale activiteiten volgens het gewest in België	24
Tabel 22	Belgische ondernemingsgroepen en hun filialen in het buitenland, 1995, 2001 en 2005	26
Tabel 23	Geografische spreiding van het aantal buitenlandse filialen: evolutie 1995, 2001 en 2005	26
Tabel 24	Top 10 van ondernemingsgroepen in 1995, 2001 en 2005	27
Tabel 25	Lijst van landen waar het aantal Belgische filialen sterk groeide en sterk daalde, 1995-2005	28

Tabel 26	Kerncijfers van de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen in de ontwikkelingslanden	29
Tabel 27	Top 10 van ondernemingsgroepen met vestigingen in de ontwikkelingslanden 1995, 2001 en 2005,	29
Tabel 28	Top 10 van ontwikkelingslanden 1995, 2001, 2005	30
Tabel 29	Overzicht van de activiteiten van de Belgische filialen in de ontwikkelingslanden	31
Tabel 30	Aantal en aandeel van de filialen in ontwikkelingslanden (landen met een laag en laag-middelmatig inkomen*) 1995, 2001 en 2005	32
Tabel 31	Landen waar België tot de top 20 van de buitenlandse investeerders behoort met een aandeel van meer dan 0,3 % in de buitenlandse investeringen, 2005 of laatst beschikbare jaar	36

1. Inleiding

De BELMOFI-databank (de in BELgië gevestigde **M**ultinationale **O**ndernemingen en hun **F**iliaal en hun **F**iliaal in het buitenland) bevat de in het buitenland gevestigde filialen van Belgische ondernemingen. In het kader van de derde update van de databank werd speciale aandacht besteed aan het verzamelen van gegevens over de werkgelegenheid in de buitenlandse filialen en werden de mandatarissen van het moederbedrijf aan de databank toegevoegd.

Multinationale ondernemingen en hun filialen zijn van groot belang voor de huidige globalisering. Globalisering van de handel verhoogt de concurrentie tussen de ondernemingen: de ondernemingen proberen competitief te blijven door technologieën te ontwikkelen, door de productiviteit te verhogen en door de kosten te beheersen. Een eigenschap van die globalisering is de opsplitsing van productieprocessen. Hierbij wordt de productie opgedeeld in verschillende fasen die eventueel in verschillende landen worden uitgevoerd. In een dergelijke economie worden de markten en de productie in de verschillende landen meer en meer onderling afhankelijk. Sinds de tweede helft van de jaren 80 hebben de directe investeringen in het buitenland en de multinationale ondernemingen een belangrijke rol gespeeld in de internationale integratie. Zij hebben een sterke invloed gehad op de industriële herstructurering op wereldvlak.¹

De buitenlandse directe investeringen kunnen worden ingedeeld in twee groepen: de horizontale buitenlandse directe investeringen en de verticale buitenlandse directe investeringen. De horizontale investeringen hebben als doel bepaalde producten of diensten te produceren, zowel in de Belgische moederonderneming als in de buitenlandse dochteronderneming. Verticale investering betekent dat de productie van een goed of dienst verloopt volgens verschillende fasen die in verschillende landen plaatsvinden.²

BELMOFI wil een overzicht geven van de filialen van Belgische ondernemingen in het buitenland. De volgende informatie over die ondernemingen wordt opgeslagen:

- naam van het filiaal
- land waar het filiaal gevestigd is
- stad waar het filiaal gevestigd is (indien beschikbaar)
- naam van de moederonderneming
- adres van de zetel van de moederonderneming
- activiteit van de moederonderneming
- werkgelegenheid van de moederonderneming
- financiële kerngegevens van de moederonderneming (eigen vermogen, totaal van de activa, omzet, toegevoegde waarde en resultaat van het boekjaar)

¹ OESO, 'Indicators of Economic Globalisation', DSTI/IND4, 2003.

² G. Nicoletti, S. Golub, D. Hajkova, D. Mirza and Kwang-Yeol Yoo, 'Policies and International Integration: Influences on Trade and Foreign Direct Investment.', Economic Department Working Papers N°359, eco/wkp(2003)13, OESO, 2003, blz. 19.

- btw-nummer van de moederonderneming
- informatie over de mandatarissen van de moederonderneming: naam en land van domicilie.
- participatiegraad van de moederonderneming(en) in haar filiaal, dit is het deelnemingspercentage dat de moederonderneming in het kapitaal van het buitenlands filiaal bezit. Wanneer verschillende onafhankelijke Belgische moederondernemingen samen optreden worden de verschillende participatiegraden opgeteld om op die manier de totale Belgische participatie in het buitenlands filiaal te kennen.
- aantal werknemers in het filiaal
- activiteit van het filiaal
- intern nummer van de Balanscentrale van het filiaal
- nationaal nummer van het filiaal uit de databank van het Bureau van Dijk
- naam van de ondernemingsgroep waartoe de moederonderneming en dus ook het filiaal behoort
- land van de ondernemingsgroep.

In 1994 werd de basis voor BELMOFI gelegd tijdens een eerste onderzoek³ naar de delokalisatie van Belgische ondernemingen in het buitenland. De toenmalige databank was gebaseerd op een interne databank van de Balanscentrale en op een enquête bij de Belgische ambassades.

In 1997 werd de BELMOFI-databank geüpdatet op basis van de gegevens van 1995 tijdens een uitgebreid onderzoek naar de delokalisatie van Belgische bedrijven.⁴ In 1997 werd bijgevolg meer informatie verzameld dan voor deze studie, namelijk informatie over de motieven van de vestiging in het buitenland, over de gevolgen van de buitenlandse aanwezigheid voor België en over de categorie van delokalisatie. De BELMOFI-databank van 1997 telde 9 204 buitenlandse filialen met een minimumparticipatie van 10 % gehouden door 3 688 Belgische ondernemingen.

In 2003 werden de filialen uit de jaarrekeningen van 2001 onderzocht. Bijzondere aandacht ging naar de filialen in ontwikkelingslanden. De BELMOFI-databank groeide uit tot 15 742 filialen en 5 487 moederondernemingen⁵.

In deze studie werd zoveel mogelijk informatie over de filialen anno 2005 verzameld. De zoektocht spitte zich toe op de activiteit en de werkgelegenheid van de filialen. Voor het merendeel van de filialen werd informatie gehaald uit de Amadeus- en Orbis- databanken van het Bureau van Dijk.

Tot slot definiëren we de belangrijkste begrippen in deze studie:

³ P. Bernard, H. Van Sebroeck, H. Spinnewyn, A. Gilot et P. Vandenhove, 'Delokalisatie van ondernemingen', Federaal Planbureau, 1994.

⁴ P. Bernard, H. Van Sebroeck, H. Spinnewyn, P. Vandenhove en B. Van Den Cruyce, 'Delokalisatie, mondialisering: een actualisatierapport over België', Federaal Planbureau, 1997.

⁵ A. Joos, H. Spinnewyn, 'Filialen van Belgische ondernemingen in het buitenland: De BELMOFI-databank', Working Paper 22-03, Federaal Planbureau 2003.

Een *filiaal* is een onderneming waarin een andere onderneming, de moederonderneming, een participatie heeft van minstens 10 % waardoor ze dus een significante invloed kan uitoefenen op het bestuur van het filiaal. Ook moet de participatie getuigen van een duurzaam belang. Dat wordt geïnterpreteerd door het bestaan van een langetermijnrelatie tussen de moederonderneming en het filiaal. De participatie kan rechtstreeks of onrechtstreeks gebeuren. Een rechtstreekse participatie betekent dat de moederonderneming, zonder tussenkomst van een andere onderneming van de groep, een deelneming in het kapitaal van een onderneming bezit. Onrechtstreekse participaties zijn participaties die via een onderneming van de groep worden genomen. Een participatie van minder dan 10 % wordt beschouwd als een portefeuillebelegging, waarbij er dus geen significante invloed op het bestuur wordt uitgeoefend.⁶

Een *multinationale onderneming of een multinational* is een onderneming die minstens één buitenlands filiaal heeft.

Een *Belgische onderneming* is elke onderneming die in België activiteiten heeft. Zij kan deel uitmaken van een Belgische groep of van een buitenlandse groep.

Een *ondernemingsgroep* is een verzameling van ondernemingen onder de invloed van eenzelfde beslissingseenheid. Een groep bestaat uit deelnemingen in het kapitaal van de ondernemingen. Dat kan direct gebeuren door het hoofd van de groep of indirect via een meer complex netwerk van deelnemingen.⁷ In het geval van een Belgische groep moet die beslissingsmacht in België gelegen zijn, bij een buitenlandse groep is zijn beslissingseenheid buiten België gevestigd.

⁶ Deze definitie is gangbaar bij de internationale instellingen als UNCTAD, OESO en EU en werd ook gebruikt in, Patrick Vandenhove, 'Directe investeringen in het buitenland (dib). De Investeringsstroom vanuit en naar België.', Federaal Planbureau, Working Paper 6-01, 2001.

⁷ Deze definitie komt overeen met die gebruikt in Anne Vincent, 'Les Groupes d'entreprises en Belgique. Le domaine des principaux groupes privés', CRISP, 1990, blz. 5.

2. Resultaten

2.1. Actualiseringsmethode

Om de BELMOFI-databank te actualiseren, werden een aantal bronnen gebruikt. De databank werd hierdoor in verschillende fasen opgebouwd. Eerst werden de geconsolideerde jaarrekeningen van de grootste Belgische ondernemingen geconsulteerd. Daarna werd de databank aangevuld met filialen van ondernemingen zonder geconsolideerde jaarrekeningen uit een interne databank van de Balanscentrale van de Nationale Bank. In een later stadium werd de databank aangevuld met gegevens uit de databanken Belfirst, Amadeus en Orbis van het Bureau van Dijk. De verzamelde informatie heeft betrekking op de ondernemingen die een jaarrekening in 2005 hebben neergelegd.

2.1.1. De geconsolideerde jaarrekeningen

In de eerste fase werden de geconsolideerde jaarrekeningen van de grootste Belgische ondernemingen van het boekjaar 2005 die werden neergelegd bij de Balanscentrale, geraadpleegd.⁸ De geconsolideerde jaarrekeningen geven informatie over de rechtstreeks en de onrechtstreeks gehouden buitenlandse en binnenlandse filialen van Belgische ondernemingen. Deze bron is heel belangrijk om over informatie te beschikken over de onrechtstreekse filialen van Belgische ondernemingen. Al die rechtstreekse en onrechtstreekse buitenlandse filialen werden in de BELMOFI-databank opgenomen, rekening houdend met een minimumparticipatie van 10 %.

2.1.2. De filialen uit de databank van de Balanscentrale

Een tweede bron die werd geraadpleegd is een interne databank van de Balanscentrale. Deze databank bevat de participaties van Belgische ondernemingen die in de jaarrekeningen van de moederondernemingen vermeld staan. Deze interne databank bestond uit 9 873 rechtstreekse en onrechtstreekse buitenlandse filialen met een kapitaalbreng van een Belgische moederonderneming van 10 % of meer.

2.1.3. Gegevens van Belfirst, Amadeus en Orbis

Voorts werd de BELMOFI-databank aangevuld met gegevens verzameld door het Bureau van Dijk. Wij konden beschikken over drie databanken: Belfirst⁹ met informatie over de Belgische en

⁸ De consolidatie van een jaarrekening is verplicht wanneer de groep meer dan één van de volgende criteria overschrijdt: een jaaronzet (exclusief btw) van 25 miljoen euro; een balanstotaal van 12,5 miljoen euro en een jaargemiddelde van het personeelsbestand van 250 werknemers.

⁹ Belfirst werd ontwikkeld door het Bureau Van Dijk en omvat informatie over Belgische en Luxemburgse ondernemingen. Belfirst haalt zijn informatie uit de gegevens van de Balanscentrale van de Nationale Bank van België, Eurodb en uit zelf verzamelde gegevens.

Luxemburgse jaarrekeningen, Amadeus met informatie over Europese ondernemingen en Orbis, een wereldwijd netwerk van 27 vestigingen met informatie over 42 miljoen ondernemingen¹⁰.

2.1.4. Websites

Vooraf voor de ontbrekende informatie over werkgelegenheid en in mindere mate over de activiteit van de buitenlandse filialen, dienden we een beroep te doen op de websites van de Belgische ondernemingsgroepen en op officiële sites van de landen. Voor sommige landen, zoals Rusland, China en de Afrikaanse landen bleef de verzamelde informatie onvolledig. De informatie van de buurlanden is zeer volledig, mede door de goede kwaliteit van de databanken van het Bureau van Dijk.

2.1.5. Zoektocht naar de nationaliteit van de ondernemingsgroepen

In een laatste fase van de actualisering van BELMOFI, werd aandacht besteed aan de nationaliteit van de ondernemingen.

De aandeelhoudersstructuur wordt bij een aanzienlijk aantal en zeker bij de kleinere ondernemingen niet in de jaarrekening vermeld. Dus werd er op de websites van de onderneming en in de oprichtingsakten¹¹ naar de nationaliteit van de onderneming gezocht.

Bij de ondernemingen die deel uitmaken van een geconsolideerde jaarrekening staan de naam en het adres van de moederonderneming vermeld. Die informatie leidde tot verschillende mogelijkheden:

- ofwel behoort de geconsolideerde jaarrekening tot een Belgische groep en krijgen alle ondernemingen van de groep de Belgische nationaliteit.
- ofwel behoort de geconsolideerde jaarrekening neergelegd bij de Balanscentrale tot een buitenlandse groep en dus ook alle Belgische ondernemingen van die groep. Bijvoorbeeld, Scientific-Atlanta Europe met een reeks buitenlandse filialen wordt door Scientific-Atlanta Belgium geconsolideerd. Scientific-Atlanta Belgium stelt een Belgische geconsolideerde jaarrekening op, maar de groep hangt af van de Amerikaanse groep Cisco Systems. Alle filialen en subfilialen van Cisco Systems werden onder de Verenigde Staten geplaatst.
- ofwel was de nationaliteit van de groep niet te achterhalen, maar stelt de onderneming een Belgische geconsolideerde jaarrekening op. Zo komt SWIFT of SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERBANK FINANCIAL TELECOMMUNICATION onder de Belgische nationaliteit in deze studie, hoewel de aandeelhouders wereldwijd verspreid zijn. Een bijkomend argument was dat het hoofdkwartier in België gevestigd is. KIBE, RHJ International en Mecaseat zijn andere voorbeelden van ondernemingen die in deze studie als Belgisch werden beschouwd.

¹⁰ Voor informatie over Amadeus en Orbis, zie <http://www.bvdep.com/be-nl/companyInformationHome.html>

¹¹ De website van FOD Justitie bevat alle recente oprichtingsakten: <http://www.ejustice.just.fgov.be/tsv/tsvn.htm>

Indien de onderneming niet werd geconsolideerd, werd de nationaliteit van de onderneming medebepaald door het adres van de hoofdzetel of door de woonplaats van de mandatarissen:

- Wanneer alle mandatarissen woonachtig zijn in eenzelfde land werd de nationaliteit van de onderneming aan dat land toegewezen.
- Wanneer de mandatarissen een woonadres in verschillende landen hebben, werd ofwel de nationaliteit van de voorzitter van de raad van bestuur ofwel de nationaliteit van de meerderheid van bestuurders genomen.
- Bij rechtspersonen met een buitenlandse rechtsvorm die als mandataris optreden, werd de onderneming niet altijd toegewezen aan het land van de rechtspersoon. Veel Belgische ondernemingen hebben bijvoorbeeld een Nederlandse rechtspersoon in hun bestuur, maar bestaan voor het overige volledig uit Belgische mandatarissen.

Indien we geen bijkomende informatie over de kapitaalsstructuur vonden, werd de onderneming onder de Belgische nationaliteit geplaatst.

2.2. Analyse van de buitenlandse filialen

Op basis van de verzamelde gegevens wordt eerst een algemeen overzicht gegeven van het aantal filialen, het aantal Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland en de geografische verdeling van die filialen. De BELMOFI-databank van 2005 telt 17 876 buitenlandse filialen van 6 056 moederbedrijven. Die ondernemingen investeren in 158 landen en zijn op ieder continent aanwezig. In 'bijlage 1: Aantal filialen in de verschillende landen' wordt een overzicht gegeven van alle landen waarin Belgische ondernemingen investeren en hoeveel filialen er in elk van die landen gevestigd zijn.

Gemiddeld heeft een Belgische moederonderneming een participatie van 84 % in het kapitaal van het filiaal. De participatiegraad verschilt weinig of het nu een filiaal is van een Belgische multinational of van een buitenlandse multinational.

De ondernemingen met buitenlandse filialen worden beheerd door 23 977 mandatarissen. De meeste mandatarissen wonen in België; toch worden er 449 Belgische ondernemingen met filialen in het buitenland bestuurd door mandatarissen die geen domicilie in België hebben. Die ondernemingen worden dus bestuurd door buitenlanders en door Belgen die in het buitenland hun domicilie hebben. Het betreft vooral ondernemingen die zelf afhangen van een buitenlandse groep.

De buitenlandse filialen geven werk aan 1,2 miljoen mensen. De 30 grootste Belgische multinationals, gerangschikt volgens het personeelsbestand in het buitenland, geven werk aan 630 906 mensen in het buitenland (zie tabel 19). In totaal verschaffen de Belgische multinationals werk aan 878 784 personen in het buitenland. Gewogen met het aandeel in het kapitaal van het filiaal, werken er in de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen meer dan 900 000 personen.

Tabel 1 Kerncijfers van de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen

	Belgische groep	Buitenlandse groep	Totaal
Aantal gepubliceerde namen van mandatarissen	16 626	7 880	23 977 ¹²
Aantal groepen	3 544	1 182	4 726
Aantal moederondernemingen	4 520	1 536	6 056
Aantal buitenlandse filialen	13 614	4 262	17 876
Gemiddelde participatiegraad in de buitenlandse filialen	84,02	83,43	83,88
Aantal werknemers in de buitenlandse filialen	878 784	332 889	1 211 673
Aantal werknemers gewogen met de participatiegraad in de buitenlandse filialen	696 429	230 666	927 096
Aantal landen	152	112	158

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Tabel 2 toont de verdeling van de filialen over de verschillende economische handelszones¹³. De vestigingen van Belgische ondernemingen concentreren zich in belangrijke mate in de Europese Unie, 75,3 % van de filialen zijn er gevestigd. Daarna volgen de drie landen van de Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst (NAFTA) met een aandeel van 7,4 %. Andere belangrijke vestigingslanden zijn de vroegere kolonies van de EU-landen (ACP of de bevoorrechte landen van Afrika, Caraïben en de Stille Oceaan en de 'Special Member State Territories'), China en de Unie van Zuid-Amerikaanse landen (UNASUR). In Afrika zijn naast Congo-Kinshasa, Zuid-Afrika, Tunesië en Marokko de belangrijke investeringslanden voor België. In Zuid-Amerika staat Brazilië als eerste met 165 filialen. Argentinië en Chili volgen met 59 en 54 filialen. Opvallend is de grote aanwezigheid van Belgische ondernemingen in het verre Australië met 152 filialen.

Ten slotte zijn er een beperkt aantal filialen in het Midden-Oosten gevestigd. In de landen van Gulf Cooperation Council, vonden we slechts 36 filialen of 0,2 % van het totaal aantal filialen. De concentratie is in dat gebied het grootst in de Verenigde Arabische Emiraten.

¹² Er zijn 529 mandatarissen die zowel in een Belgische als in een buitenlandse groep zetelen.

¹³ In bijlage 4 wordt een overzicht gegeven van de landen volgens alfabet.

Tabel 2 Verdeling van de buitenlandse filialen volgens economisch gebied

Economisch gebied	Filialen		Werknemers	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
EU-27 ¹⁴	13 451	75,3	785 838	64,9
Bevoorrechte landen van EU (ACP- en Special Member State Territories)	612	3,4	31 392	2,6
EU-kandidaat-lidstaten	110	0,6	12 291	1,0
EFTA	370	2,1	9 345	0,8
NAFTA	1 324	7,4	192 778	15,9
UNASUR	380	2,1	47 072	3,9
ASEAN zonder China	287	1,6	22 86/9	1,9
Chinese economie (China en Hongkong)	438	2,5	23 771	2,0
Rusland en ex-USSR	203	1,1	13 112	1,1
Japan	89	0,5	14 830	1,2
India	70	0,4	1 770	0,2
Overige	542	3,0	56 605	4,7
Totaal	17 876	100,0	1 211 673	100,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Belgische ondernemingen verkiezen dus om in Europa en vooral in de buurlanden te investeren. Koploper is Frankrijk, gevolgd door Nederland, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Luxemburg. Samen zijn ze goed voor 10 066 filialen of 56 % van het totaal aantal buitenlandse filialen en 47 % van de werkgelegenheid in de buitenlandse filialen.

Frankrijk is tijdens alle onderzochte periodes het land waar België het meeste filialen heeft. In 1995 waren er 2 027 filialen, in 2001 steeg het aantal naar 3 292 bedrijven en in 2005 waren er 3 679. Het aandeel bleef constant op 21 à 22 %.

De Verenigde Staten staan op een zesde plaats met 1 049 filialen. Het is het enige land in de top 10 dat buiten Europees Continent ligt. Belgische ondernemingsgroepen zoals Delhaize Groep, Fortis, Beaulieu, Solvay en UCB zijn belangrijke werkgevers in de Verenigde Staten. Wanneer niet het aantal filialen, maar het aantal werknemers in de filialen als criterium wordt gehanteerd, blijkt dat bij de 400 Belgische ondernemingsgroepen aanwezig in de Verenigde Staten er, in 2005, 163 213 personen of 14 % van het totaal aantal werknemers in de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen werkten. Delhaize v.s. heeft in haar 1 537 winkels 104 067 medewerkers, dit is 64 % van het Belgisch personeelsbestand in de Verenigde Staten. Na Frankrijk zijn de Verenigde Staten het land met de meeste werknemers in de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen. Duitsland staat derde in de landenrangschikking van werknemers.

Buiten de EU-27 en de Verenigde Staten staat Brazilië als eerste in de landenrangschikking van de werkgelegenheid. Door de overname van de brouwerij Ambev door Interbrew in 2004, werd

¹⁴ In 2005 bestond de EU uit 25 landen. Bulgarije en Roemenië zijn in 2007 tot de EU toegetreden.

Brazilië het belangrijkste investeringsland van België in de Zuid-Amerika. De overname van Ambev leidde tot een stijging van het aantal filialen in bijna alle landen van Zuid-Amerika. De andere landen waar Belgische ondernemingen in 2005 zorgden voor een belangrijke werkgelegenheid zijn in dalende orde: Australië, China, Canada, Congo-Kinshasa, Japan, Tunesië, Turkije, Rusland en Mexico (zie tabel 5).

In de top 10 van landen met het hoogste aantal buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen (tabel 3) staan twee grootmachten, namelijk de Verenigde Staten en China, en 8 EU-landen: de vier buurlanden, het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Italië en Polen. In de top 10-lijst met het hoogste aantal werknemers (tabel 4) verdwijnen twee landen (China en Italië) en komen Tsjechië en Brazilië erbij. In 1999 nam KBC een meerderheidsparticipatie in de vierde grootste bank in Tsjechië. De tweede belangrijkste Belgische werkgever in Tsjechië is de Groep Delhaize.

Tabel 3 Top 10 van landen met het hoogste aantal buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen

	Land	Aantal filialen	Aantal ondernemingsgroepen
1	Frankrijk	3 679	1 700
2	Nederland	2 749	1 515
3	Duitsland	1 266	629
4	Verenigd Koninkrijk	1 207	483
5	Luxemburg	1 165	592
6	Verenigde Staten	1 049	400
7	Spanje	589	350
8	Italië	522	319
9	Polen	397	248
10	China	303	119

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Tabel 4 Top 10 van landen met het hoogste aantal werknemers in de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen

	Land	Aantal werknemers	Aantal ondernemingsgroepen
1	Frankrijk	309 160	1 700
2	Verenigde Staten	163 213	400
3	Duitsland	104 900	629
4	Nederland	65 137	1 515
5	Verenigd Koninkrijk	62 232	483
6	Spanje	40 637	350
7	Tsjechië	33 697	160
8	Polen	32 140	248
9	Brazilië	31 986	82
10	Luxemburg	29 287	592

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

In 2005 waren 75 % van de Belgische filialen en 65 % van de buitenlandse werkgelegenheid in de EU-landen gevestigd. In de bevoorrechte EU-landen bevonden zich 3,4 % van de filialen en 2,6 % van de werkgelegenheid. De kandidaat-lidstaten met Turkije als belangrijkste investeringsland tellen slechts 0,6 % van het totaal aantal filialen en 1 % van de buitenlandse werkgelegenheid. Het totale belang van EU-invloedssfeer komt overeen met 79 % van de filialen en 69 % van de werkgelegenheid.

Tabel 5 De filialen in de EU-landen en in de bevoorrechte landen versus de niet-EU-invloedssfeer

Land	Aantal filialen	Werkgelegenheid in de filialen	Gemiddeld aandeel in het kapitaal van de filialen
Frankrijk	3 679	309 160	80,6
Nederland	2 749	65 137	86,8
Duitsland	1 266	104 900	85,6
Verenigd Koninkrijk	1 207	62 232	90,5
Luxemburg	1 165	29 287	85,9
Spanje	589	40 637	81,4
Italië	522	25 741	80,1
Polen	397	32 140	82,4
Tsjechië	281	33 697	82,7
Zweden	249	8 383	83,7
Ierland	201	2 671	93,5
Hongarije	199	8 571	83,9
Roemenië	165	11 233	81,3
Portugal	139	8 088	85,6
Oostenrijk	131	3 031	87,1
Slovakije	115	6 016	85,8
Denemarken	106	2 204	87,6
Griekenland	69	9 191	78,2
Bulgarije	52	5 339	81,2
Finland	47	9 554	79,1
Overige EU-landen	123	8 626	82,9
Totaal EU-27	13 451	785 838	84,3
Congo Kinshasa	58	16 310	75,5
Papoea-Nieuw-Guinea	4	2 339	93,8
Gabon	4	2 106	60,1
Overige ACP-landen	329	10 612	72,2
Totaal ACP-landen	395	31 367	72,8
Totaal LGO-landen	217	25	91,0
Turkije	86	11 030	79,9
Overige EU-Kandidaat-landen	24	1 261	82,2
Totaal EU-Kandidaat-landen	110	12 291	80,4
Totaal EU-invloedssfeer	14 173	829 521	84,1
Verenigde Staten	1 049	163 213	90,7
Brazilië	165	31 986	80,9

Land	Aantal filialen	Werkgelegenheid in de filialen	Gemiddeld aandeel in het kapitaal van de filialen
Australië	152	27 025	82,0
China	303	23 602	81,2
Canada	159	19 428	81,3
Japan	89	14 830	81,3
Tunesië	68	11 140	80,7
Rusland	137	10 498	82,8
Mexico	116	10 137	76,8
Overige landen	1 465	70 293	79,5
Totaal niet-EU-invloedssfeer	3 703	382 152	83,2
Totaal	17 876	1 211 673	83,9

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

De geografische verdeling van de filialen kan ook vergeleken worden met de geografische verdeling van de buitenlandse handel van België. Handel en directe investeringen in het buitenland zijn sterk verweven en worden gedreven door ongeveer dezelfde geografische, structurele en economische factoren (bijvoorbeeld grootte, inkomen, locatie). Dit zijn echter niet de enige factoren die de evolutie van beide elementen kunnen verklaren. Het overheidsbeleid (bijvoorbeeld de vrijhandelsakkoorden) kan een belangrijke rol spelen in de evolutie van de export en van de uitgaande investeringen.¹⁵ Het gelijklopend verloop is te merken in tabel 6, de verdeling van de filialen en van de buitenlandse handel over de verschillende werelddelen liggen dichtbij elkaar. Het aantal filialen is iets sterker gecorreleerd met de uitvoer dan met de invoer¹⁶.

Opvallend zijn de geringere handelsactiviteiten met Afrika en de daling van het aantal filialen in dat werelddeel.

In Amerika is de evolutie van 1995 tot 2001 opmerkelijk. Het aandeel van de filialen kent een daling over deze periode, terwijl het aandeel van de export stijgt. De stijging van de export in de periode 1995-2001 is mede door een zwakke dollar te verklaren. Tijdens de periode 2001-2005 stijgt zowel het aandeel van de filialen als het aandeel van de export van België naar Amerika. Het aandeel van de import vanuit Amerika naar België is het hoogst in 2001 en volgt de evolutie van de filialen niet.

Het aandeel van de Belgische export naar de andere Europese landen daalt tijdens de periode 1995-2005 met 2 procentpunt van 82,4 % in 1995 naar 81,2 % in 2001 en naar 80,3 % in 2005. Tijdens deze periode stijgt het aantal filialen in Europa met 2 procentpunt. De importcijfers vanuit Europa zijn minder gerelateerd aan de evolutie van het aantal buitenlandse filialen.

¹⁵ G. Nicoletti, S. Golub, D. Hajkova, D. Mirza and Kwang-Yeol Yoo, 'Policies and International Integration: Influences on Trade and Foreign Direct Investment', Economic Department Working Papers N 359, eco/wkp(2003)13, OESO, 2003.

¹⁶ De gemiddelde correlatie van de relatie tussen aantal filialen en uitvoer per land bedroeg voor de drie periodes 0,874 en 0,845 voor de invoer.

In Azië, het Midden-Oosten en de Stille Oceaan is er een daling van het aandeel van de export en van de filialen in de eerste periode en een stijging van het aandeel van beide variabelen in de tweede periode. Het aandeel van de import steeg van 9,2 % in 1995 naar 11,9 % in 2001 en naar 12,8 % in 2005.

Tabel 6 Procentuele verdeling van de buitenlandse filialen en de buitenlandse handel van België volgens geografisch gebied

	1995			2001			2005		
	Filialen	Uitvoer	Invoer	Filialen	Uitvoer	Invoer	Filialen	Uitvoer	Invoer
Europa	76,8	82,4	78,0	81,0	81,3	75,6	79,2	80,3	76,8
Afrika	5,4	2,1	3,6	3,3	1,6	2,7	2,7	1,6	2,6
Noord- en Zuid-Amerika	10,6	5,4	9,2	9,3	7,3	9,8	11,1	7,4	7,8
Azië/Midden-Oosten/ Stille Oceaan	7,2	9,8	9,2	6,4	9,2	11,9	7,0	10,7	12,8

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, Nationale Bank van België: handelsbalans.

In tabel 7 staan de tien voornaamste handelspartners van België. India staat in de top 10 van exportlanden, maar is geen belangrijk investeringsland voor België. Uit tabel 31 blijkt dat België in 2005 slechts op de 17de plaats staat. Ierland is een belangrijk importland voor België, maar geen belangrijk investeringsland. Verder valt ook op dat Polen buiten de top 10 van handelspartners valt, terwijl het in de top 10 van het aantal filialen staat. Uit de vergelijking van tabel 6 en tabel 7 kan worden geconcludeerd, dat een groot aantal van de belangrijkste handelspartners ook de belangrijkste landen zijn waar Belgische ondernemingen investeren.

Tabel 7 Top 10 van handelspartners en hun aandeel in de buitenlandse filialen van België

Rangorde export		Aandeel in 2005			Rangorde import
		Export	Filialen	Import	
1	Duitsland	19,3	7,1	17,2	2
2	Frankrijk	17,3	20,6	11,4	3
3	Nederland	11,7	15,4	17,7	1
4	Verenigd Koninkrijk	10,1	6,8	6,8	4
5	Verenigde Staten	6,4	5,9	5,4	6
6	Italië	5,3	2,9	3,2	8
7	Spanje	3,7	3,3		
8	Luxemburg	2,0	6,5		
9	India	1,9	0,4		
10	Zweden	1,4	1,4	2,0	10
	Ierland		1,1	6,5	5
	China		1,7	3,4	7
	Japan		0,5	2,8	9

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, Nationale Bank van België: handelsbalans.

De Belgische ondernemingen met een participatie in het buitenland bezitten een belangrijke controle over de vestigingen (tabel 8). Meer dan de helft van de participaties behoren voor 100 % tot een Belgische moederonderneming. Bij 81 % van de filialen hebben Belgische ondernemingen een meerderheidsparticipatie en bij 94 % van de filialen hebben Belgische ondernemingen een blokkeringsminderheid van 25 % of meer. Daaruit kan men besluiten dat de Belgische moederondernemingen in grote mate controle uitoefenen op hun buitenlandse filialen. Bij de onderzochte populatie - een kapitaalbreng vanaf 10 % - is het gemiddeld aandeel in het kapitaal van de onderneming gelijk aan 84 %.

De participatiegraad verschilt wel volgens land (zie tabel 5). In de Europese landen is de participatie in het maatschappelijk kapitaal van het filiaal gemiddeld gelijk aan 85 %. In de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zijn de participatiegraden hoger met een gemiddelde van 91 %. In de Afrikaanse landen is de participatiegraad gemiddeld gelijk aan 65 %.

Tabel 8 Participatiegraad in de buitenlandse filialen

Participatiegraad	Aantal ondernemingen met een Belgische deelneming	Aandeel in %	Cumulatief aandeel
10 tot 24,99%	1 003	5,6	5,6
25 tot 49,99%	1 550	8,7	14,3
50%	873	4,9	19,2
50,01 tot 74,99%	1 184	6,6	25,8
75 tot 98,99%	1 495	8,4	34,2
99 tot 99,99%	1 951	10,9	45,1
100%	9 820	54,9	100,0
Totaal	17 876	100,0	

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Tabel 9 geeft een overzicht van de activiteiten in de buitenlandse filialen. Eén op vier filialen is een handelsonderneming. Bij de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen is de dienstensector zeer dominant met 77 % van de filialen en 55 % van de buitenlandse werkgelegenheid. Drie activiteiten zijn dominant: de handel met 25 % van het aantal filialen en 27 % van de werkgelegenheid, de financiële sector met 14 % van de filialen en 9 % van de werkgelegenheid en de groep filialen met 'onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven'. In de industrie zijn twee sectoren dominant: 'voeding en dranken' enerzijds en 'metallurgie en vervaardiging van producten van metaal' anderzijds. Tabel 19 met informatie over de buitenlandse filialen van de 30 grootste Belgische groepen en bijlage 2 vullen tabel 9 aan.

Tabel 9 Overzicht van de activiteiten van de Belgische filialen in het buitenland

NACE- code	Bedrijfstak	Filialen		Werknemers	
		Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
01, 02	Landbouw, jacht en bosbouw	114	0,7	25 426	2,1
05	Visserij	3	0,0	250	0,0
10 t/m 14	Winning van delfstoffen				
10, 11, 12	Winning van energiehoudende delfstoffen	12	0,0	11	0,0
13, 14	Winning van niet-energiehoudende delfstoffen	162	1,0	33 725	2,8
15 t/m 37	Industrie				
15, 16	Vervaardiging van voedings- en genotsmiddelen	376	2,3	100 213	8,3
17, 18	Vervaardiging van textiel en kleding	197	1,2	32 089	2,7
19	Leernijverheid en vervaardiging van schoeisel	15	0,1	2 106	0,2
20	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout	51	0,3	1 976	0,2
21, 22	Papier- en kartonnijverheid; uitgeverijen en drukkerijen	254	1,5	12 115	1,0
23	Vervaardiging van cokes, geraffineerde aardolieproducten en splijt- en kweekstoffen	6	0,0	477	0,0
24	Chemische nijverheid	421	2,5	48 958	4,0
25	Rubber- en kunststofnijverheid	285	1,7	32 971	2,7
26	Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale producten	275	1,7	25 627	2,1
27, 28	Metallurgie en vervaardiging van producten van metaal	419	2,5	98 863	8,2
29	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen	280	1,7	18 758	1,5
30 t/m 33	Vervaardiging van elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	307	1,8	35 996	3,0
34, 35	Vervaardiging van transportmiddelen	88	0,5	27 651	2,3
36, 37	Overige industrie	171	1,0	20 357	1,7
40, 41	Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	86	0,5	6 664	0,6
45	Bouwnijverheid	367	2,2	24 755	2,0
50 t/m 93	Diensten				
50, 51, 52	Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	4 244	25,4	325 649	26,9
55	Hotels en restaurants	163	1,0	42 292	3,5
60 t/m 64	Vervoer, opslag en communicatie	1 019	6,1	39 857	3,3
65, 66, 67	Financiële Instellingen	2 371	14,2	108 846	9,0
70 t/m 74	Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	4 680	28,1	97 468	8,0
80	Onderwijs	26	0,2	1 688	0,1
85	Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	41	0,3	1 547	0,1
90 t/m 93	Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	249	1,5	45 338	3,7
	Subtotaal	16 681	100,01	211 673	100,0
	Aantal ondernemingen zonder informatie	1 195		?	?
	Totaal	17 876		1 211 673	100,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

2.3. Analyse van de activiteiten van de Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland

Wanneer de Belgische ondernemingen met filialen in het buitenland worden vergeleken met het totaal van de niet-financiële ondernemingen dan zijn er enkele duidelijke verschillen. Een eerste kenmerk is de betere economische prestatie van de multinationale ondernemingen met filialen in het buitenland: ze boeken hogere winsten en realiseren een hogere toegevoegde waarde. Een tweede kenmerk is een hoger aandeel van financiële activa in het totaal van de activa. Wat de rendabiliteit betreft, zien we geen significant verschil tussen de ondernemingen met filialen in het buitenland en die zonder filialen in het buitenland.

Tabel 10 Kerncijfers van de moederondernemingen van buitenlandse filialen in België ten opzichte van het totaal van de niet-financiële ondernemingen

Kerncijfers ¹⁷	Moederondernemingen met filialen in het buitenland	Totaal niet-financiële ondernemingen	Aandeel
Aantal niet-financiële ondernemingen met financiële gegevens in 2005	5 915	311 305	1,9
- Met positieve toegevoegde waarde	4 218	267 334	1,6
- Met winst	3 992	199 986	2,0
Gemiddeld aantal werknemers	86,4	6,0	
Toegevoegde waarde in miljoen EUR	53 116	155 128	34,2
Toegevoegde waarde per werknemer	103 565	76 935	
Totaal van de activa in miljoen EUR	594 341	1 390 755	42,7
Financiële activa in miljoen EUR	377 955	524 893	72,0
Aandeel van de financiële activa in het totaal van de activa	63,6	37,7	
Resultaat van het boekjaar na belasting in miljoen EUR	40 972	70 754	57,9
Nettorendabiliteit van het eigen vermogen	11,7	11,2	

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, Nationale Bank van België: Balanscentrale en Bureau van Dijk: Belfirst.

In de top 10 van Belgische ondernemingen met het hoogste aantal buitenlandse filialen (tabel 11) is in 2005 de financiële sector met de banken sterk vertegenwoordigd. Fortis, KBC en Dexia staan in deze lijst. In de top 10 staan verder de twee grote Belgische chemische ondernemingen Solvay en UCB, de grootste bierbrouwer Inbev en ondernemingen waarvan de activiteit verband houdt met de bouw zoals Etex Group, Lhoist en Sibelco. D'Ieteren heeft als activiteit de autodistributie, autoverhuur en herstelling van voertuigbeglazing.

Het aantal filialen in de BELMOFI-databank is soms hoger dan het aantal opgenomen in de consolidatiekring van een ondernemingsgroep. De reden is dat de filialen van alle dochterondernemingen van een groep werden meegeteld om het groepstotaal te berekenen, dus ook

¹⁷ Voor de ratio's werden de hoogste 2 % en de laagste 2 % van de waarnemingen weggelaten om de invloed van extreme waarden ten gevolge van fouten in de gepubliceerde jaarrekeningen te minimaliseren. De ratio's werden enkel berekend voor de ondernemingen met een positieve toegevoegde waarde.

de niet-geconsolideerde filialen. Het hoge aantal filialen van Fortis is mede door de filialen van het Nederlandse Fortis te verklaren.

Tabel 11 Top 10 van Belgische ondernemingen volgens het aantal buitenlandse filialen

	Naam Belgische bedrijf	Activiteit	Aantal filialen
1	Fortis	Financiële instelling	1 132
2	KBC	Financiële instelling	410
3	Solvay	Chemische nijverheid	339
4	Inbev	Brouwerij	327
5	Dexia	Financiële instelling	240
6	SCR Sibelco	Zandontginning	202
7	D'leteren	Autodistributie, -verhuur en voertuigbeglazing	191
8	Lhoist	Kalkontginning	184
9	Etex Group	Vervaardiging van producten van vezelcement	159
10	UCB	Chemische nijverheid	147

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Fortis is in 2005 het Belgisch-Nederlandse bedrijf met het hoogste aantal vestigingen in het buitenland. 1 132 filialen zijn verspreid over 56 landen in de gehele wereld, maar de concentratie is het grootst in Europa. In de EU waren er 742 Fortisfilialen, of 66 %. Bij KBC zijn 81 % en bij Dexia 75 % van de filialen in de EU gevestigd. De expansie van Fortis is in 2005 meer wereldwijd verbreid dan die van haar Belgische concurrenten.

Ecuhold, een holdingmaatschappij actief in de transportsector is de tweede groep die over het meeste aantal landen verspreid is. De filialen zijn verspreid over 54 landen en zijn aanwezig in alle continenten. Meestal heeft Ecuhold 1 filiaal in elk land. Hierop volgt Coprem die de Puratosfilialen groepeerd in 53 landen. Solvay, Inbev en Agfa-Gevaert zijn aanwezig in een 40-tal landen. De top 10-lijst werd in 2005 afgesloten met de NMBS-Holding die met ABX in 38 landen filialen bezat.

Tabel 12 Top 10 van Belgische ondernemingsgroepen volgens het aantal landen waar filialen van de onderneming gevestigd zijn

Onderneming	Activiteit	Aantal landen België niet meegeteld	Aantal filialen
1 Fortis	Financiële instelling	60	1 132
2 Ecuhold	Vervoer over water	54	65
3 Coprem	Vervaardiging van bakkersingrediënten	53	97
4 Solvay	Chemische nijverheid	46	339
5 Inbev	Brouwerij	44	327
6 Agfa-Gevaert	Vervaardiging van fotochemische producten	41	113
7 Bekaert	Draadtrekken	39	143
8 Umicore	Productie van lood, tin en zink	39	119
9 Etex Group	Vervaardiging van producten van vezelcement	38	159
10 NMBS holding	Reizigers- en goederenvervoer	38	132

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

In bijlage 2 staan per land de voornaamste Belgische groepen die actief zijn in het buitenland.

Uit tabel 13 blijkt dat er 123 ondernemingsgroepen zijn die in 10 of meer landen filialen hebben en 251 ondernemingsgroepen die in 5 tot en met 9 landen filialen gevestigd hebben, 3 453 ondernemingen of 73 % hebben slechts in één land filialen.

Tabel 13 Verdeling van de ondernemingsgroepen volgens het aantal landen waar filialen gevestigd zijn

Aantal landen	Aantal ondernemingsgroepen	Aandeel
10 en meer landen	123	2,6
5 tot en met 9 landen	251	5,3
2 tot en met 4 landen	899	19,0
1 land	3 453	73,1
Totaal	4 726	100,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

De activiteit van de 6 056 moederondernemingen is weergegeven in tabel 14. De vijf meest voorkomende activiteiten bij ondernemingen met buitenlandse filialen zijn de 'overige zakelijke dienstverlening'¹⁸, 'groothandel en handelsbemiddeling, exclusief de handel in auto's en motorrijtuigen', 'financiële instellingen', 'verhuur en handel in onroerende goederen' en 'informatica en aanverwante diensten'. De vijf belangrijkste bedrijfstakken behoren alle tot de dienstensector. Binnen de top 10 komt de industrie achteraan met op de zesde plaats 'vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken', op de negende plaats de 'chemische nijverheid' en op de tiende plaats de 'vervaardiging van producten van metaal'. De bouwnijverheid neemt een zevende plaats in.

Tabel 14 Top 10 van de activiteiten van de Belgische moederondernemingen

NACE code	Omschrijving NACE code	Moederondernemingen		
		Aantal	Aandeel	% in het totaal van het boekjaar 2005
1 74	Overige zakelijke dienstverlening	2 121	35,0	3,8
2 51	Groothandel en handelsbemiddeling, exclusief de handel in auto's en motorrijwielen	929	15,3	2,6
3 65	Financiële instellingen	432	7,1	9,1
4 70	Verhuur en handel in onroerende goederen	395	6,5	1,2
5 72	Informatica en aanverwante activiteiten	212	3,5	2,4
6 15	Vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken	151	2,5	4,0
7 45	Bouwnijverheid	147	2,4	0,5
8 63	Vervoersondersteunende activiteiten	144	2,4	4,6
9 24	Chemische nijverheid	130	2,2	17,0
10 28	Vervaardiging van producten van metaal	122	2,0	3,1
	Subtotaal	4 783	79,0	2,7
	Overige activiteiten	1 273	11,0	1,0
	Totaal	6 056	100,0	2,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

¹⁸ De 'overige zakelijke dienstverlening' omvat onder andere holdings, adviesbureaus en studie bureaus.

De industriële moederondernemingen nemen slechts 17 % van het totaal aantal moederondernemingen met filialen in het buitenland voor hun rekening. Dat laag aandeel is te verklaren door het feit dat meestal een financiële dochteronderneming of een holdingmaatschappij de aandelen van een buitenlands filiaal in haar portefeuille heeft. Eén op vier moederondernemingen is een holding of een portefeuillemaatschappij.

Binnen de industriële bedrijfstak hebben 6 van de 22 sectoren een groot aandeel ondernemingen met buitenlandse filialen. In dalende volgorde gaat het om 'vervaardiging van cokes, geraffineerde aardolieproducten en splijt- en kweekstoffen', waarbij 20 % van de ondernemingen buitenlandse filialen bezit, 'vervaardiging van chemische producten' (17 %), 'vervaardiging van metalen in primaire vorm' (13 %), 'vervaardiging van tabaksproducten' (12 %), 'vervaardiging van audio-, video- en telecommunicatieapparatuur' en 'vervaardiging van rubber en kunststof' (elk 11 %). In de dienstensector is vooral het verzekeringswezen sterk geglobaliseerd met 26 % van de ondernemingen die filialen in het buitenland heeft.

Tabel 15 toont de ondernemingsvorm van de Belgische ondernemingen met buitenlandse participaties. Bijna twee op honderd ondernemingen hebben filialen in het buitenland. Het hoogste percentage bedrijven met buitenlandse filialen vindt men bij de naamloze vennootschappen: 4 674 bedrijven of 5,4 % van de NV's hebben minstens één buitenlands filiaal. De NV's bezitten samen 87 % van de buitenlandse filialen. Ondernemingen met andere rechtsvormen hebben veel minder filialen in het buitenland. Opvallend is wel de aanwezigheid van Belgische overheidsbedrijven in het buitenland. Volgens het aantal buitenlandse filialen staat de NMBS in 2005 aan de top met 132 filialen, gevolgd door Belgacom met 66 filialen en de GIMV met 54 filialen. Daarna volgt de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden met 8 filialen, de Post, Société Régionale d'Investissement de Wallonie en de Brussels International Airport Company, elk met 4 filialen.

Tabel 15 Relatie tussen de ondernemingsvorm van de moederonderneming en het bezit van buitenlandse filialen

Ondernemingsvorm	Aantal moederondernemingen met filialen in het buitenland	Totaal aantal btw-plichtige ondernemingen in België	Procentueel aantal moederondernemingen met filialen in het buitenland	Aantal filialen in het buitenland
Naamloze vennootschap	4 674	87 157	5,4	15 617
Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	1 164	194 973	0,6	1 695
Coöperatieve vennootschap	73	16 486	0,4	167
Andere	145	45 145	0,3	397
Totaal	6 056	343 761 ¹⁹	1,8	17 876

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, FOD Economie: Algemene Directie Statistiek, Bedrijfsregister DBRIS.

¹⁹ Dit totaal is zonder de natuurlijke personen.

In tabel 16 staat de nationaliteit van de Belgische ondernemingen met buitenlandse participaties. De aandeelhouders van de Belgische ondernemingen met filialen in het buitenland zijn in 53 landen gevestigd. De meeste ondernemingen (74,6 %) zijn in Belgische handen, 5,8 % behoren tot een Franse groep, 4,2 % tot een Nederlandse groep en 1,8 % tot een Britse groep. Buiten het Europees continent is de aanwezigheid van Amerikaanse ondernemingen, die vanuit België in andere landen investeren, opvallend: 4,3 %, dat is iets meer dan het aandeel van de Nederlandse hoofdaandeelhouders. 16 ondernemingen hangen af van Centraal- en Zuid-Amerikaanse hoofdaandeelhouders en 11 ondernemingen hebben Afrikaanse hoofdaandeelhouders. Opvallend is de opkomst van Aziatische aandeelhouders: 56 uit Japan, 6 uit India, 6 uit Hongkong, 4 uit Singapore, 2 uit China, 2 uit Zuid-Korea en één uit Noord-Korea.

De verdeling van de woonplaats van de mandatarissen of de leden van de Raad van Bestuur is gelijklopend met die van de hoofdaandeelhouders: 76 % woont in België, 6 % in Frankrijk, 4 % in Nederland, 2 % in het Verenigd Koninkrijk.

Uit tabel 1 bleek dat 1 536 moederondernemingen of één op vier ondernemingen met filialen in het buitenland niet tot een Belgische groep behoort. Zij besturen 4 262 filialen gevestigd buiten België waarvan er 2 600 filialen of 61 % beheerd worden door mandatarissen die niet in België wonen.

De laatste kolom in tabel 16 toont het verband tussen de nationaliteit van het moederland en de vestigingsplaats van het filiaal. In totaal zijn 6,5 % van de buitenlandse filialen gevestigd in het land van de hoofdaandeelhouder van de groep. Anderzijds zijn er geen Japanse ondernemingen die vanuit België in Japan investeren. Wel behoort één op vijf van de Zweedse filialen tot een Zweedse multinational. Ook Franse, Nederlandse en Britse multinationals gebruiken België als transitland voor hun investeringen in eigen land. Deze constructies zijn meestal het gevolg van internationale overnames, optimaal winstbejag en fiscale redenen.

Tabel 16 Aandeelhouders en mandatarissen van de Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland

Land	Hoofdaandeelhouders		Mandatarissen		Aandeel van de filialen met dezelfde nationaliteit als de hoofdaandeelhouders
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
België	4 520	74,6	18 163	75,6	-
Frankrijk	348	5,8	1 463	6,1	14,3
Nederland	252	4,2	995	4,1	8,5
Verenigd Koninkrijk	110	1,8	533	2,2	9,0
Duitsland	94	1,6	424	1,8	5,7
Luxemburg	68	1,1	238	1,0	1,8
Zweden	62	1,0	124	0,5	20,5
Italië	41	0,7	218	0,9	4,4

Land	Hoofdaandeelhouders		Mandatarissen		Aandeel van de filialen met dezelfde nationaliteit als de hoofdaandeelhouders
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	
Rest EU-27	68	1,1	303	1,3	1,3
Subtotaal EU-27	5 563	91,9	22 461	93,7	8,0
Verenigde Staten	260	4,3	593	2,5	5,6
Japan	56	0,9	171	0,7	0,0
Zwitserland	54	0,9	245	1,0	2,7
Andere landen	123	2,0	506	2,1	0,8
Totaal	6 056	100,0	23 976	100,0	6,5

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

In tabel 17 staat de ondernemingsgrootte, aan de hand van het aantal werknemers in België, van de moederondernemingen met filialen in het buitenland. In aantal zijn er meer kleine dan grote ondernemingen die filialen in het buitenland hebben. In aandeel hebben vooral de grote ondernemingen filialen in het buitenland. Het aandeel van ondernemingen met meer dan 1 000 werknemers is hierbij het grootst, 53 % van die ondernemingen heeft filialen in het buitenland. Bij de ondernemingen met een werknemersbestand van 50 tot 249 werknemers heeft één op vijf buitenlandse filialen. Het aandeel van de ondernemingen met buitenlandse filialen in de totale populatie van ondernemingen daalt naarmate de onderneming minder werknemers heeft, met uitzondering van de ondernemingen die geen personeel in dienst hebben.

Tabel 17 Grootteklasse van de moederondernemingen met filialen in het buitenland

Grootteorde in België	Aantal ondernemingen met filialen	Aantal ondernemingen met neerlegging van het boekjaar 2005	% multinationale ondernemingen
Geen werknemers	2 787	110 086	2,5
1 tot 9	1 094	85 347	1,3
10 tot 49	1 043	20 357	5,1
50 tot 249	736	3 592	20,5
250 tot 999	273	652	41,9
1 000 of meer	73	138	52,9
Totaal	6 006 ²⁰	311 514	1,9

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, Bureau van Dijk: Belfirst.

Tabel 18 toont het aantal werknemers in de Belgische en buitenlandse filialen. Uit deze tabel blijkt dat de buitenlandse filialen bijna dubbel zoveel werknemers tellen dan de moederondernemingen in België (666 duizend en 1,2 miljoen). De Belgische moederondernemingen zonder personeel in België staan in voor 30 % van de buitenlandse werkgelegenheid. Meer bepaald de holdingmaatschappijen en de adviesbureaus van multinationale groepen zijn hiervoor verantwoordelijk.

²⁰ Zonder banken en verzekeringsondernemingen.

Tabel 18 Vergelijking van het aantal werknemers in de Belgische moederondernemingen en in de filialen in het buitenland

Grootteorde	Aantal werknemers in de Belgische moederondernemingen met filialen in het buitenland		Aantal filialen in het buitenland		Aantal werknemers in de buitenlandse filialen	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Geen werknemers	0	0,0	6 474	36,2	363 177	30,0
1 tot 9	4 226	0,6	2 754	15,4	133 239	11,0
10 tot 49	26 308	4,0	2 534	14,2	124 249	10,2
50 tot 249	87 530	13,1	2 343	13,1	96 774	8,0
250 tot 999	129 419	19,4	1 408	7,9	146 162	12,1
1 000 of meer	418 617	62,9	2 363	13,2	348 072	28,7
Totaal	666 100	100,0	17 876	100,0	1 211 673	100,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Tabel 19 geeft een rangschikking van de grootste Belgische multinationale ondernemingen volgens het aantal werknemers in hun buitenlandse vestigingen. Delhaize Groep is de multinational met het grootst aantal werknemers in het buitenland. Op de tweede plaats staat Louis Delhaize, eveneens een supermarktketen. De derde plaats is voor de bierbrouwer Inbev, gevolgd door twee grootste Belgische bankverzekeraars KBC en Fortis.

Bij de top 30 van Belgische multinationals staan drie groepen die hun activiteit volledig in het buitenland hebben: de Antwerpse plantagegroep Sipef, de agro-industriële groep Siat en George Forrest International. Slechts twee ondernemingsgroepen uit de top 30 hebben een grotere activiteit in België dan in het buitenland. Het gaat over NMBS en Dexia. Gemiddeld is 80 % van de werkgelegenheid van de top 30 in het buitenland gevestigd.

De top 30 van Belgische multinationals vertegenwoordigt 52 % van de totale buitenlandse werkgelegenheid van Belgische ondernemingen. In de buitenlandse multinationale groepen die via België filialen in het buitenland hebben, werkt 27 % van de totale buitenlandse werkgelegenheid (zie tabel 1). De belangrijkste buitenlandse groepen zijn de hotelgroep Accor, de staalgroep Arcelor, Asahi Glass, die de Belgische groep Glaverbel overnam, Bridgestone, France Telecom, Toyota. De overige 3 514 Belgische multinationale groepen hebben 246 878 werknemers of 21 % van de totale buitenlandse werkgelegenheid.

In de volgende top 30 zijn 18 groepen op Euronext Brussel genoteerd. Bij de kleinere groepen wordt de buitenlandse expansie eerder met privékapitaal en bankleningen gefinancierd.

Tabel 19 Top 30 van de Belgische groepen volgens het aantal werknemers in hun buitenlandse filialen

	Naam Belgische groep	Activiteit	Aantal werknemers	in buitenland	in België	Aandeel buitenland
1	Delhaize Groep	Supermarkt	137 130	119 162	17 968	87
2	Louis Delhaize	Supermarkt	110 698 ²¹	105 761	4 937	96
3	Inbev	Brouwerij	77 366	73 744	3 622	95
4	KBC	Financiële instelling	55 845	35 270	20 575	63
5	Fortis	Financiële instelling	57 088	33 180	23 908	58
6	Solvay	Chemische nijverheid	28 730	27 109	1 621	94
7	Sipef	Plantage	17 026	17 000	26	100
8	RHJ International	Holding	16 828	16 824	4	100
9	D'leteren	Autodistributie, -verhuur en voertuigbeglazing	18 690	16 645	2 045	89
10	CNP-NPM	Holding	14 399	14 036	363	98
11	Umicore	Productie van lood, tin en zink	17 180	13 572	3 608	79
12	Bekaert	Draadtrekken	17 096	13 448	3 648	79
13	Aliaxis	Vervaardiging van kunststofelementen voor de bouw	11 529	11 426	103	99
14	Etex Group	Vervaardiging van producten van vezelcement	11 598	10 634	964	92
15	NMBS Holding	Reizigers- en goederenvervoer	48 190	10 325	37 865	21
16	Beaulieu	Vervaardiging van tapijt	11 430 ²²	10 138	1 292	89
17	Agfa-Gevaert	Vervaardiging van fotochemische producten	14 442	9 727	4 715	67
18	Recticel	Vervaardiging van kunststof	11 292	9 599	1 693	85
19	Besix Group	Bouwnijverheid	11 640	9 545	2 095	82
20	George Forrest	Holding	9 405	9 400	5	100
21	Dexia	Financiële instelling	24 418	9 143	15 275	37
22	Finasucre	Suikerplantages	9 203	8 756	447	95
23	Kibe	Kledingwinkel	8 312	8 144	168	98
24	SCR Sibelco	Zandontginning	8 000	7 700	300	96
25	UCB	Chemische nijverheid	8 525	6 038	2 487	71
26	Tessenderlo	Chemische nijverheid	8 123	5 954	2 169	73
27	Siat	Plantage	5 313	5 304	9	100
28	Quick	Restaurant	5 199	4 863	336	94
29	Lhoist	Kalkontginning	5 529	4 716	813	85
30	Sioen	Textielveredeling	4 645	3 743	902	81
	Totaal		784 869	630 906	153 963	80

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank

De laatste tabellen gaan dieper in op de regionale verschillen tussen de Belgische multinationals. Zoals blijkt uit tabel 20 heeft Vlaanderen in absolute cijfers de meeste moederondernemingen met vestigingen in het buitenland. Als aandeel van het totaal aantal ondernemingen in een gewest heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het grootste aandeel (2,5 %) van ondernemingen actief in het buitenland. Moederondernemingen uit Wallonië en

²¹ In 2005 waren er 50 698 werknemers in de Belgische geconsolideerde jaarrekening opgenomen. In 2005 werkten er in Les Grands Magasins in Frankrijk 60 000 personen, die niet in de consolidatiekring waren opgenomen.

²² Inclusief Beaulieu America.

Brussel gaan in de eerste plaats de Franse markt verkennen, 43 % van de Waalse ondernemingen met vestigingen in het buitenland en 38 % van de Brusselse ondernemingen hebben er zich gevestigd. Vlaamse ondernemingen verkiezen Nederland als investeringsland: 38 % van de Vlaamse ondernemingen met buitenlandse filialen heeft er een vestiging en 22 % van de Vlaamse filialen is in Nederland gevestigd. Ook Frankrijk (18 %), Duitsland (8 %) en Groot-Brittannië (6 %) zijn populaire vestigingsplaatsen voor de Vlaamse ondernemingen. Voor de Waalse ondernemingen zijn Frankrijk (32 % van het totaal aantal Waalse filialen in het buitenland), Luxemburg en de Verenigde Staten (elk met 10 %), Duitsland en Nederland (elk met 7 %) de favoriete vestigingsplaatsen. De Brusselse ondernemingen verkiezen Frankrijk (20 %), Luxemburg (8 %), Nederland (11 %), Groot-Brittannië (9 %) en Duitsland (6 %).

Tabel 20 Regionale verdeling van de multinationale activiteiten volgens het Belgisch gewest van de Belgische moederondernemingen met vestigingen in het buitenland

Gewest	Vestigingsplaats van de sociale zetel van de moeder-ondernemingen			Buitenlandse filialen		Werknemers in de buitenlandse filialen	
	Aantal	Aandeel % in 2005		Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1 560	25,8	3,39	7 389	41,4	843 822	69,6
Vlaams Gewest	3 503	57,8	1,82	8 318	46,5	287 376	23,7
Waals Gewest	993	16,4	1,37	2 169	12,1	80 475	6,7
Totaal	6 056	100,0	1,94	17 876	100,0	211 673	100,0

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank, FOD Economie: Algemene Directie Statistiek, Bedrijfsregister DBRIS.

De regionale verschillen zijn ook zichtbaar op sectoraal vlak. In vergelijking met de ondernemingen uit de andere gewesten, zijn de Waalse multinationals in België voornamelijk actief in de primaire sector, de industriële sector en de bouwsector. In het buitenland zijn de Waalse ondernemingen vooral in de industrie actief, met 25 % van hun filialen en 40 % van het personeel. Brusselse multinationals zijn actief in de dienstensector en de energiesector. Opvallend is dat meer dan de helft van de buitenlandse werkgelegenheid van de Vlaamse multinationale ondernemingen een industriële activiteit in het buitenland betreft. Het gebrek aan industriële terreinen in Vlaanderen en de hoge loonkost van laaggeschoolde arbeid in België kunnen één van de vele oorzaken hiervan zijn. Ten slotte valt op dat de Waalse ondernemingen minder buitenlandse activiteiten in dienstensector hebben ten opzichte van de andere gewesten in België.

Tabel 21 Sectorale verdeling van de multinationale activiteiten volgens het gewest in België

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest			Vlaams Gewest			Waals Gewest		
	Moeders	Filialen	Personeel	Moeders	Filialen	Personeel	Moeders	Filialen	Personeel
Primaire sector	0,32	0,72	1,13	0,80	1,20	7,96	1,71	2,41	33,75
Industrie	5,90	15,14	32,92	19,74	21,84	51,23	27,49	24,46	40,31
Sector van elektriciteit, gas en water	0,51	1,06	0,69	0,03	0,07	0,19	0,00	0,40	0,29
Bouwnijverheid	1,35	1,61	2,12	2,57	2,24	1,77	3,63	4,07	2,25
Diensten	91,92	81,47	63,14	76,86	74,65	38,85	67,17	68,66	23,40
Totaal	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

2.4. Vergelijking van de resultaten 1995, 2001 en 2005

Een vergelijking van de resultaten doorheen de tijd is mogelijk. Wel werden verschillende bronnen gebruikt. Zo baseert de geactualiseerde BELMOFI-databank zich op gegevens uit de jaarrekeningen, de geconsolideerde jaarrekeningen, gegevens uit de databanken Belfirst, Amadeus en Orbis en de websites van ondernemingen en overheidsinstellingen. De databank van 1995 echter baseert zich ook op de jaarrekeningen, maar werd aangevuld met een volledige bevraging bij de diplomatieke posten. Er werden ook nog gegevens uit de pers, de jaarverslagen van de belangrijkste ondernemingen en uit de enquête over collectieve ontslagen bij de vakbonden toegevoegd.

Hoewel er methodologische verschillen zijn, kunnen er toch een aantal evoluties worden beschreven. Een eerste vaststelling is de belangrijke stijging van het aantal filialen en het aantal moederondernemingen. Het aantal filialen stijgt wel sterker (+94 %) dan het aantal multinationale groepen in België (+52 %). In de periode 1995-2001 steeg het aantal filialen met 71 % en het aantal moederondernemingen met 32 %. Tijdens de periode 1995-2005 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei 6,9 % voor de buitenlandse filialen en 5,1 % voor de Belgische moederondernemingen. In de eerste periode 2001-2005 was de stijging van het aantal filialen sterker met een gemiddelde groei van 8 % per jaar en bleef de stijging van het aantal moederondernemingen beperkt tot 4,1 % per jaar. In 1995 werden er 9 203 filialen en 3 688 moederondernemingen geregistreerd. In de geactualiseerde databank (2005) komen we aan 17 876 filialen die behoren tot 6 056 ondernemingen. Het aantal filialen per ondernemingsgroep steeg in die periode gemiddeld van 3 naar bijna 4 filialen.

In 2005 waren er 4 726 multinationale groepen waarvan 75 % een Belgische nationaliteit had en 25 % hun beslissingsmacht in het buitenland lag. De toename van het aantal groepen, ondernemingen en filialen is sterker bij die van Belgische nationaliteit dan bij die van buitenlandse nationaliteit. In 2001 waren er relatief minder buitenlandse groepen die via België in het buitenland investeren. In 2005 kwam de expansie van buitenlandse filialen vooral van de ondernemingen met een Belgische nationaliteit. Ten opzichte van 1995 zijn er in 2005 relatief meer buitenlandse groepen, die via België buitenlandse filialen hebben: het aandeel steeg van 20 % naar 25 %.

Tabel 22 Belgische ondernemingsgroepen en hun filialen in het buitenland, 1995, 2001 en 2005

	Aantal multinationale groepen in België	Aantal multinationale ondernemingen in België	Aantal filialen in het buitenland
1995			
Totaal aantal waarvan	3 117	3 688	9 203
Buitenlandse aandeelhouder	609	870	2 786
Belgische aandeelhouder	2 508 (80 %)	2 818 (76 %)	6 417 (70 %)
2001			
Totaal aantal waarvan	4 440	4 886	15 742
Buitenlandse aandeelhouder	724	945	3 640
Belgische aandeelhouder	3 716 (84 %)	3 941 (81 %)	12 102 (84 %)
Evolutie van het totaal 1995-2001	+ 42 %	+ 32 %	+ 71 %
Gemiddelde jaarlijkse groei	5,2 %	4,1 %	8,0 %
2005			
Totaal aantal waarvan	4 726	6 056	17 876
Buitenlandse aandeelhouder	1 182	1 536	4 262
Belgische aandeelhouder	3 544 (75 %)	4 520 (75 %)	13 614 (76 %)
Evolutie van het totaal 1995-2005	+ 52 %	+ 64 %	+ 94 %
Gemiddelde jaarlijkse groei	4,3 %	5,1 %	6,9 %

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Wat ook kan worden opgemerkt, is dat de geografische verdeling²³ van de filialen geen grote verandering heeft gekend. Nog steeds zijn de buurlanden de meest populaire vestigingsplaatsen voor Belgische bedrijven. De top vijf van de landen volgens aantal filialen is ook onveranderd. Met uitzondering van het Afrikaanse continent is in alle geografische gebieden het aantal filialen gestegen, met een verdubbeling in West-Europa en bijna een verdrievoudiging in Centraal- en Zuid-Amerika. In het Midden-Oosten was er een uitzonderlijk sterke stijging in de periode 1995-2001 en een lichte daling in 2005.

Tabel 23 Geografische spreiding van het aantal buitenlandse filialen: evolutie 1995, 2001 en 2005

	1995		2001		2005		Evolutie	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel	2001-1995	2005-1995
West-Europa	6 250	68,0	11 543	73,3	12 650	70,8	+ 85	+102
Centraal- en Oost-Europa	814	8,8	1 215	7,7	1 507	8,4	+ 49	+ 85
Noord-Amerika	738	8,0	1 047	6,7	1 333	7,5	+ 42	+ 81
Azië/Stille Oceaan	619	6,7	903	5,7	1 146	6,4	+ 47	+ 85
Afrika	499	5,4	526	3,3	488	2,7	+ 5	- 2
Centraal- en Zuid-Amerika	238	2,6	403	2,6	655	3,7	+ 69	+ 175
Midden-Oosten	45	0,5	105	0,7	97	0,5	+ 133	+ 116
Totaal	9 203	100,0	15 742	100,0	17 876	100,0	+ 71	+ 94

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

²³ De gebruikte geografische verdeling is gebaseerd op de verdeling gebruikt door Diplobel en staat in bijlage 3.

In 2005 maken de 6 056 moederondernemingen met filialen in het buitenland deel uit van 4 726 verschillende ondernemingsgroepen. Bij de top 10 van ondernemingsgroepen zijn er op tien jaar tijd heel wat veranderingen. Ondernemingen gaan failliet, nieuwe ondernemingen worden gecreëerd, ondernemingen veranderen van naam, ze smelten samen met andere ondernemingen of ze worden gesplitst. Toch kunnen we de top 10 van de groepen in 1995 en 2005 vergelijken. Een aantal ondernemingen, zoals Solvay en de Etex Group, behoren sinds 1995 tot de top 10. Het zijn vooral buitenlandse groepen zoals Arcelor en Total die in 2005 uit de top 10 vallen. Sinds 1995 is er een sterke stijging van de buitenlandse filialen uit de financiële sector. Met de beurscrisis van 2008 zal de buitenlandse aanwezigheid van banken sterk worden herzien.

Tabel 24 Top 10 van ondernemingsgroepen in 1995, 2001 en 2005

Rangorde		Groep	Activiteit	Aantal filialen		
1995	2001			1995	2001	2005
7	8	1 Fortis 2005 ASLK en Generale Bank 1995	Financiële instelling	118	207	1132
	1	2 KBC 2005 Almanij 2001 Kredietbank 1995	Financiële Instelling	93	430	410
1	5	3 Solvay	Chemische nijverheid	324	252	339
	4	4 Inbev 2005 Interbrew 2001	Bierbrouwerij	56	43	327
	2	5 Dexia Gemeentekrediet en Bacob 1995	Financiële Instelling	32	327	240
	6	6 SCR Sibelco	Zandontginning	20	160	202
	7	7 D'leteren	Verkoop en reparatie van auto's	4	210	191
3	4	8 Suez 2001 Tractebel 1995	Energieproductie	220	253	186
	9	9 Lhoist	Kalkontginning en dolomiet	22	187	184
4	3	10 Etex Group Eternit Group 1995	Bouwmaterialen	174	312	159
2	6	Arcelor 2001 Cockerill Sambre en Sidmar 1995	Metallurgie	191	221	41
	10	NMBS	Vervoer te land	4	176	132
10		Umicore 2005 Union Minière 1995	Metallurgie	93	110	122
9		UCB	Chemische nijverheid	107	95	147
8		Bekaert	Metallurgie	108	92	144
6		Asahi Glass Glaverbel 1995	Glasindustrie	123	113	139
5		Total 2001 Petrofina 1995	Petroleumindustrie	133	54	28

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Tijdens de periode 1995-2005 zijn er meer landen waar het aantal Belgische filialen gestegen is dan landen waar het aantal Belgische filialen daalde. Landen met een sterke toename van

Belgische filialen zijn Roemenië, Zweden, China, Australië, Mexico, het Verenigd Koninkrijk, Turkije, Zuid-Afrika en Brazilië. Een sterke vermindering van Belgische filialen werd in Tunesië en Congo-Kinshasa en, in mindere mate, in Thailand en Indonesië vastgesteld.

Tabel 25 Lijst van landen waar het aantal Belgische filialen sterk groeide en sterk daalde, 1995-2005

Groeiers	Dalers	Gemiddelde jaarlijkse toe- of afname
Roemenië		19
Nederlandse Antillen		18
Zweden		17
China		13
Australië		13
Mexico		12
Verenigd Koninkrijk		11
Turkije		11
Zuid-Afrika		10
Brazilië		10
Tunesië		-8
Congo Kinshasa		-5
Thailand		-1
Indonesië		-1

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

2.5. Analyse van de filialen in ontwikkelingslanden

Belgische ondernemingen investeren in beperkte mate in ontwikkelingslanden. Om te bepalen welke landen ontwikkelingslanden zijn, werd de verdeling van de Wereldbank gebruikt²⁴. Economieën worden er verdeeld in economieën met lage inkomens, laag middelmatige inkomens, hoog middelmatige inkomens en hoge inkomens. De ontwikkelingslanden werden in deze studie beschouwd als economieën met lage en laag middelmatige inkomens.²⁵

In vergelijking met de studie van 2001 hebben vijf landen een upgrade gekend: de economieën van Bulgarije, Roemenië, Rusland, Turkije en Zuid-Afrika zijn geëvolueerd van laag middelmatige inkomens naar hoog middelmatige inkomens.

²⁴ World Bank List of Economies (April 2008), World Bank, <http://www.worldbank.org/data/countryclass/classgroups.htm>

²⁵ Een laag inkomen betekent een bruto nationaal inkomen per hoofd van \$ 905 of minder. Een laag middelmatig inkomen betekent een bruto nationaal inkomen per hoofd tussen \$ 906 en \$ 3 595.

Tabel 26 Kerncijfers van de buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen in de ontwikkelingslanden

	Belgische groep	Buitenlandse groep	Totaal
Aantal gepubliceerde namen van mandatarissen	1 978	860	2 813
Aantal groepen	272	99	371
Aantal moederondernemingen	310	112	422
Aantal buitenlandse filialen	842	221	1 063
Aantal werknemers in de buitenlandse filialen	88 873	8 356	97 229
Aantal landen	70	48	76

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

6 % van de Belgische buitenlandse filialen is in ontwikkelingslanden gevestigd en 8 % van de werknemers in de Belgische buitenlandse filialen werkt in ontwikkelingslanden.

Slechts 422 moederondernemingen of 7 % van de ondernemingen met buitenlandse filialen investeren in ontwikkelingslanden. Van de 371 ondernemingsgroepen hebben 136 ondernemingsgroepen meer dan één filiaal, 235 ondernemingsgroepen hebben er slechts één.

Van de 422 ondernemingen die in ontwikkelingslanden investeren, zijn er 215 ondernemingen die niet investeren in ontwikkelde landen. Er zijn dus 207 ondernemingen of 3 % van de moederondernemingen die enkel in ontwikkelingslanden investeren.

De ondernemingsgroepen met het hoogste aantal filialen in de ontwikkelingslanden worden weergegeven in tabel 27. Over een periode van tien jaar staan de volgende drie groepen in de top 10: Sipef, Umicore en Suez/Electrabel/Tractebel. Groepen die een expansie in ontwikkelingslanden voerden, zijn Inbev, Bekaert, CMB, Ecuhold en Transami. De laatste drie groepen zijn actief in het vervoer. SDE en ING, beide financiële instellingen, trokken zich terug. In 2005 had Fortis het meeste filialen in ontwikkelingslanden. In 2005 had elke ondernemingsgroep in de top 10 minstens 15 filialen in de ontwikkelingslanden.

Tabel 27 Top 10 van ondernemingsgroepen met vestigingen in de ontwikkelingslanden 1995, 2001 en 2005,

Rangschikking top 10			Ondernemingsgroep	Activiteit	Aantal filialen in ontwikkelingslanden		
1995	2001	2005			1995	2001	2005
7	9	1	Fortis met Generale Bank	Financiële instelling	15	15	110
	9	2	Inbev met Interbrew	Bierbrouwer	5	7	46
	8	3	Bekaert	Staalkoord e.a.	12	11	31
	1	4	Saverys met CMB	Scheepvaart	11	62	27
1	2	5	Sipef	Plantages	25	23	20
	5	6	Ecuhold	Goederenvervoer	0	19	20
		7	Coprem	Ingrediënten voor bakkers	5	8	20
9	6	8	Umicore met Union Minière	Materiaaltechnologie	13	14	19
	7	9	Bollere met SDV Transami	Goederenvervoer	0	14	18

Rangschikking top 10			Ondernemingsgroep	Activiteit	Aantal filialen in ontwikkelingslanden		
1995	2001	2005			1995	2001	2005
4	3	10	Suez met Tractebel	Energie	18	24	15
2			Total met Petrofina	Petroleum	21	6	6
3	10		Solvay	Chemie	20	10	11
5			ING met BBL	Financiële instelling	17	0	0
6	4		Etex Group met Eternit Group en Aliaxis ²⁶	Ontginning	17	20	14
8			SDE		14	1	1
10			Schreder	Openbare verlichting	13	0	11

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

De populairste ontwikkelingslanden in 2005 zijn China en India. Beide landen hebben een hoge economische groei. China voerde de jongste jaren een open beleid en opende gaandeweg zijn grenzen voor buitenlandse investeringen. Een ander groot land in de top 10 is Indonesië. Die drie landen behoren de laatste tien jaar tot de top 10 van ontwikkelingslanden. In Afrika zijn Tunesië, Marokko en Congo-Kinshasa sinds 10 jaar de belangrijkste investeringslanden. In 2001 en 2005 behoorden dezelfde ontwikkelingslanden tot de top 10.

Tabel 28 Top 10 van ontwikkelingslanden 1995, 2001, 2005

Rangschikking top 10			Land	Aantal filialen in de ontwikkelingslanden		
1995	2001	2005		1995	2001	2005
3	1	1	China	88	114	303
5	7	2	India	63	57	70
1	2	3	Tunesië	156	72	68
4	3	4	Thailand	72	69	63
2	4	5	Congo-Kinshasa	93	62	58
7	6	6	Marokko	41	58	49
	9	7	Oeganda	13	29	42
6	8	8	Indonesië	43	38	39
	5	9	Liberia	9	61	29
9	10	10	Ivoorkust	21	28	23
8			Vietnam	35	11	14
10			Nigeria	17	19	21

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Bijna 100 000 werknemers in de ontwikkelingslanden zijn in Belgische filialen tewerkgesteld. Eén op drie is in de primaire sector tewerkgesteld.

De twee belangrijkste industriële sectoren voor de ontwikkelingslanden zijn de vervaardiging van voedings- en genotsmiddelen en de vervaardiging van textiel en kleding. Textiel en kleding zijn bijna uitsluitend in Tunesië te vinden. In dat land zijn de Belgische ondernemers al lang gevestigd. Voorbeelden zijn Alsico, B&P, Bruynooghe, Fasta en Van De Velde.

²⁶ In 2003 werd Aliaxis als een onafhankelijke groep uit Etex Group gecreëerd.

In de dienstensector is vooral de sector van vervoer, opslag en communicatie van belang in de ontwikkelingslanden. De groot- en kleinhandel zijn ook goed vertegenwoordigd.

De bouwnijverheid heeft 27 vestigingen in ontwikkelingslanden. Met 1 000 werknemers is de bouwnijverheid minder sterk aanwezig in de ontwikkelingslanden.

Tabel 29 Overzicht van de activiteiten van de Belgische filialen in de ontwikkelingslanden

NACE- code	Bedrijfstak	Aantal in ontwikkelingslanden		Aandeel ontwikkelingslanden	
		Filialen	Werknemers	Filialen	Werknemers
01, 02	Landbouw, jacht en bosbouw	26	18 039	23	71
05	Visserij	0	0	0	0
10 t/m 14	Winning van delfstoffen	11	10 743	6	32
15 t/m 37	Industrie				
15, 16	Vervaardiging van voedings- en genotsmiddelen	56	23 958	15	24
17, 18	Vervaardiging van textiel en kleding	62	16 845	32	53
19	Leernijverheid en vervaardiging van schoeisel	2	445	13	21
20	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout	5	24	10	1
21, 22	Papier- en kartonnijverheid; uitgeverijen en drukkerijen	4	282	2	2
23	Vervaardiging van cokes, geraffineerde aardolieproducten en splijt- en kweekstoffen	1	140	17	30
24	Chemische nijverheid	23	2 016	6	4
25	Rubber- en kunststofnijverheid	15	1 535	5	5
26	Vervaardiging van overige niet-metaalhoudende minerale producten	13	1 241	5	5
27, 28	Metallurgie en vervaardiging van producten van metaal	37	4 073	9	4
29	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen	22	808	8	4
30 t/m 33	Vervaardiging van elektrische en elektronische apparaten en instrumenten	24	1 922	8	5
34, 35	Vervaardiging van transportmiddelen	5	?	6	
36, 37	Overige industrie	13	1 968	8	10
40, 41	Productie en distributie van elektriciteit, gas en water	6	?	7	
45	Bouwnijverheid	27	1 008	7	4
50 t/m 93	Diensten				
50, 51, 52	Groot- en kleinhandel; reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	217	6 955	5	2
55	Hotels en restaurants	9	741	6	2
60 t/m 64	Vervoer, opslag en communicatie	109	2 426	11	6
65, 66, 67	Financiële Instellingen	82	725	4	1
70 t/m 74	Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	146	1 335	3	1
80	Onderwijs	0	0	0	0
85	Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	0	0	0	0
90 t/m 93	Gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	1	?	0	
	Subtotaal	916	97 229	6	8
	Aantal ondernemingen zonder informatie	147	?	12,3	?
	Totaal	1 063	97 229	6	8

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

In tabel 30 wordt een overzicht gegeven van het aantal en het aandeel van filialen in ontwikkelingsgebieden met een laag en laag middelmatig inkomen.

Oost-Azië en het gebied van de Stille Oceaan is het belangrijkste investeringsgebied voor België. In 2005 zijn er 12 ontwikkelingslanden waar Belgische ondernemingen gevestigd zijn. In China (303 filialen), Thailand (63 filialen), Maleisië (54) en Indonesië (39 filialen) zijn het meest filialen gevestigd.

Subsahara Afrika is het tweede ontwikkelingsgebied dat de meeste filialen aantrekt. In 2005 zijn er 241 filialen gevestigd. Daarbij is het wel van belang erop te wijzen dat dit ook het grootste gebied is met 42 landen. België was actief in 32 landen in 2005, in 34 landen in 2001 en in 29 landen in 1995.

In de ontwikkelingsgebieden van het Midden-Oosten zijn slechts een klein aantal Belgische filialen aanwezig: 25 filialen zijn verdeeld over Iran, Jordanië, Syrië en in Egypte zijn 19 filialen gevestigd. De 136 filialen die terug te vinden zijn in de ontwikkelingslanden van Noord-Afrika bevinden zich in Algerije, Marokko en Tunesië.

In Zuid-Azië zijn er 77 Belgische vestigingen. Die zijn hoofdzakelijk in India geconcentreerd (71 filialen). In de ontwikkelingslanden van Latijns-Amerika en de Caraïben waren er in 2005 slechts 75 filialen verspreid over 12 landen.

Op de laatste plaats komen de ontwikkelingslanden van Europa en Centraal-Azië die 0,4 % van de filialen bezitten. In dat gebied waren er in 2005 63 filialen. Oekraïne is met 42 filialen de populairste vestigingsplaats.

Tabel 30 Aantal en aandeel van de filialen in ontwikkelingslanden (landen met een laag en laag-middelmatig inkomen*) 1995, 2001 en 2005

	Aantal			Aandeel		
	1995	2001	2005	1995	2001	2005
Europa en Centraal-Azië (12 landen)	28	46	63	0,3	0,3	0,4
Latijns-Amerika en de Caraïben (16 landen)	37	50	75	0,4	0,3	0,4
Subsahara Afrika (42 landen)	259	288	241	2,8	1,8	1,4
Oost-Azië en de Stille Oceaan (24 landen)	249	266	446	2,7	1,7	2,5
Midden-Oosten en Noord-Afrika (10 landen)	213	159	161	2,3	1,0	0,9
Zuid-Azië (6 landen)	82	66	77	0,9	0,4	0,4
Totaal (110 landen) ontwikkelingslanden	868	875	1 063	9,4	5,6	6,0
Ontwikkelde landen	8 335	14 867	16 813	90,6	94,4	94,0

(*) Bruto nationaal inkomen per hoofd minder dan \$ 3 596.

Bron: Federaal Planbureau: BELMOFI-databank.

Ten opzichte van 1995 merken we een daling van het aandeel van de Belgische filialen in de ontwikkelingslanden van 9 % naar 6 %. In absolute cijfers is er tijdens die periode een aangroei

met 195 filialen. Vooral de Noord-Afrikaanse landen zijn voor de Belgische ondernemers minder aantrekkelijk geworden. In Tunesië en Marokko halveerde het aantal filialen. Ten zuiden van de Sahara is een daling van het aantal filialen in Congo-Kinshasa, Burundi, Rwanda en Guinee. Er is een belangrijke stijging van filialen in China (+ 215 filialen van 88 in 1995 naar 114 in 2001 en naar 303 filialen in 2005), in Oekraïne en Liberia.

2.6. Buitenlandse Directe Investeringen van Belgische ondernemingen in het buitenland

De statistieken van de buitenlandse directe investeringen (BID) worden geraamd op basis van cijfers uit de betalingsbalans en enquêtes bij multinationale ondernemingen. De buitenlandse investeringen op het einde van een jaar of de investeringsstock is gelijk aan de boekwaarde van het eigen vermogen - dit zijn zowel de investeringen in maatschappelijk kapitaal als de geherinvesteerde winsten - en de boekwaarde van de leningen tussen de dochterondernemingen van een ondernemingsgroep.

Uit de statistieken die door UNCTAD werden verzameld, blijkt dat België in 2005 een stock van 395 miljard USD\$ investeringen in buitenlandse ondernemingen had. Met een aandeel van 3,73 % van de totale uitgaande investeringsstock in 2005 stond België op de 8ste plaats in de landenrangschikking. Een reden van de rangschikking in de top 10 is dat meer dan een derde van de buitenlandse investeringen door de in België gevestigde coördinatiecentra gebeuren²⁷. Nederland heeft een gelijkaardig fiscaal systeem en stond in 2005 op de 5de plaats, na de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk.

Voor de geografische verdeling van de buitenlandse directe investeringen per herkomstland werden de websites van de OESO, de EU en UNCTAD geraadpleegd. Deze laatste bron gaf de meest volledige informatie²⁸, maar is meestal verouderd (het laatst gepubliceerde jaar is veelal 2003). Vandaar dat we de websites van de nationale instituten moesten raadplegen om recentere informatie te vinden. In sommige landen werden enkel de belangrijkste investeringslanden vermeld. Zo gebeurde het dat België niet voorkwam in de gepubliceerde landenrangschikking. Sommige landen, zoals België, publiceerden geen recente informatie over de geografische herkomst van de buitenlandse directe investeringen.

Tabel 31 toont de rangschikking van België in zijn belangrijkste investeringslanden. Onmiddellijk valt op dat de Belgische ondernemingen vooral in de ontwikkelde landen, meer bepaald in de buurlanden, investeren.

²⁷ Zie NBB Working Paper N°. 107, tussen 1995 en 2005 gebeurde 36 % van de uitgaande BDI door de coördinatiecentra in België.

²⁸ Zie www.unctad.org, zie table 12 FDI stocks in the host economy by geographical origin. De statistieken per land zijn in een aantal gevallen niet vergelijkbaar omdat er per land verschillende registratiemethoden worden gebruikt. Ook is het meestal moeilijk om de UBO -ultimate beneficial owner- of de wereldwijde ultieme aandeelhouder van een onderneming en de UHC -ultimate host country- te kennen. Bijgevolg gebeurt de verdeling van de investeringsstock per herkomstland niet altijd correct.

Frankrijk is het belangrijkste investeringsland voor België. Volgens het “Invest in France Agency”²⁹ creëerden Belgische ondernemers 10 000 arbeidsplaatsen in Frankrijk tussen 2000 en 2006. In 2003 stond België slechts op de vijfde plaats na het Verenigd Koninkrijk, Nederland, de Verenigde Staten en Duitsland die de eerste vier plaatsen innamen in de rangschikking van de directe investeringsstocks. In 2005 en 2006 verslechterde de positie van België en zakte het naar de zesde plaats; Zwitserland kreeg de vijfde plaats.

Na Duitsland is België het belangrijkste investeringsland in Luxemburg. Het aandeel van Duitsland in de buitenlandse investeringsstock van Luxemburg bedroeg 41 %, België volgde met 20 % in 2005. Het aandeel van de Belgische financiële sector bedroeg 91 % van de totale Belgische investeringsstock in Luxemburg.

In de rangschikking van investeringslanden stond België in Nederland op de vierde plaats in 2004 en 2005 en veroverde het de derde plaats in 2006. Het aandeel van Belgische investeringen in de buitenlandse investeringsstock van Nederland bedroeg 8,9 % in 2004 en steeg naar 9,3 % in 2005 en 11,4 % in 2006.

Duitsland is minder populair voor de Belgische investeerders. In de rangschikking stond België op de elfde plaats in 2005 met een aandeel van 2,2 % in het totaal van de buitenlandse investeringsstock.

In de uitbreidingslanden van de EU stond België in de top 10 in Hongarije, Tsjechië en Bulgarije. In Slovakije en Roemenië stond België in de top 20 met een aandeel van respectievelijk 1,5 % en 1,3 % van de totale buitenlandse investeringsstock.

In de BRIC-landen haalde België in 2005 in geen enkel land de top 10. In China stond België op de 24ste plaats met een aandeel van 0,15 %. In Brazilië stond België op de 20ste plaats met een aandeel van 0,64 % in 2000, het laatst beschikbare jaar. Met de overname van de brouwerij Ambev door Inbev in 2004, steeg België ongetwijfeld in de landenrangschikking. In India stond België in 2005 op de 17de plaats met een aandeel van 0,46 % van de cumulatieve investeringsstromen tussen 1991 en 2005. Over de Belgische investeringen in de Russische Federatie werden geen gegevens gevonden. België behoort alvast niet tot de top 10.

In Turkije was België in 2005 het achtste belangrijkste investeringsland. In 2006 stegen de Belgische investeringen sterk en werd België vijfde in de rangschikking.

Buiten Europa is België een belangrijk investeringsland in Australië en de Verenigde Staten.

In Afrika zijn Tunesië, Marokko en Zuid-Afrika belangrijke investeringslanden voor België. Tunesië trekt sinds het einde van jaren tachtig Belgische investeerders aan. Vooral confectieateliers zijn eigendom van Belgische ondernemers. Momenteel daalt de aantrekkingskracht van Tunesië voor de Belgische ondernemers. België stond in 2005 op de

²⁹ www.invest-in-france.org

vierde plaats na Frankrijk, Italië en Duitsland. Recente gegevens over de investeringspositie van België in de voormalige kolonies werden niet gevonden.

In tabel 31 staan de 28 landen waar Belgische ondernemers tot de topinverteerders behoorden. Die landen vertegenwoordigen 85 % van het aantal filialen en 84 % van de werkgelegenheid in de BELMOFI-databank.

Tabel 31 Landen waar België tot de top 20 van de buitenlandse investeerders behoort met een aandeel van meer dan 0,3 % in de buitenlandse investeringen, 2005 of laatst beschikbare jaar

Land	Positie van België in de landenrangorde	Aandeel van België in de buitenlandse directe investeringen	Aantal filialen	Aantal werknemers
Australië	8	1,9	152	27 025
Bulgarije	10	4,2	52	5 339
Canada	11	0,6	159	19 428
Duitsland	10 (2004)	2,4		
	11 (2005)	2,2	1 266	104 900
Frankrijk	5 (2003)	6,5		
	6 (2005)	5,5	3 679	309 160
	6 (2006)	5,6		
Hongarije	3 (2006)	9,7	199	8 571
India	17	0,5	70	1 770
Ierland	10 (2004)	1,3		
	Confidentieel (2005)		201	2 671
	9 (2006)	1,4		
Italië	9 (2003)	1,8	522	25 741
Japan	14 (2005)	0,5	89	14 830
	11 (2006)	1,8		
Luxemburg	2 (2005)	20,3	1 165	29 287
Marokko	12 (BLEU)	0,9	49	1 187
Nederland	4 (2004)	8,9		
	4 (2005)	9,3	2 749	65 137
	3 (2006)	11,4		
Oostenrijk	12(2005)	0,6		131
Peru	17 (2006)	0,8	21	2 121
Polen	10 (2005)	3,5	397	32 140
	11 (2006)	3,2		
Portugal	6	1,2	139	8 088
Roemenië	14 (2004)	1,4		
	13 (2005)	1,3	165	11 233
Slovakije	11 (2002)	1,5	115	6 016
Spanje	13	1,2	589	40 637
Tsjechië	7	3,6	281	33 697
Tunesië	4	?	68	11 140
Turkije	8 (2005)	4,5	86	11 030
	5 (2006)	6,7		
Verenigd Koninkrijk	14	1,9	1 207	62 232
Verenigde Staten	14 (2005)	0,7	1 049	163 213
	15 (2006)	0,7		
Zuid-Afrika	11	0,4	79	773
Zweden	8 (2005)	7,7	249	8 383
	7 (2006)	11,4		
Zwitserland	9	2,3	292	7 007
Totaal		3,4	15 220	1 015 787

Bron: UNCTAD, websites van de verschillende landen.

3. Bijlagen

Bijlage 1: Aantal buitenlandse filialen van Belgische ondernemingen in de verschillende landen

Land	ISO-code	Aantal filialen		
		1995	2001	2005
Afghanistan	AF	0	0	1
Albanië	AL	6	0	1
Algerije	DZ	1	10	19
Andorra	AD	0	0	1
Angola	AO	3	4	4
Anguilla	AI	0	0	4
Argentinië	AR	32	53	59
Armenië	AM	1	1	1
Australië	AU	46	133	152
Azerbeidzjan	AZ	1	0	0
Bahama's	BS	8	8	22
Bahrein	BH	0	0	5
Bangladesh	BD	1	3	2
Barbados	BB	1	1	0
Belarus	BY	0	2	2
Benin	BJ	0	1	3
Bermuda	BM	12	16	9
Bolivia	BO	2	4	3
Bosnië en Herzegovina	BA	-	3	1
Botswana	BW	1	5	4
Brazilië	BR	65	131	165
Britse Maagdeneilanden	VG	4	8	48
Brunei	BN	0	0	1
Bulgarije	BG	23	45	52
Burkina Faso	BF	4	6	5
Burundi	BI	14	11	4
Canada	CA	114	113	159
Caymaneilanden	KY	8	19	52
Centraal-Afrikaanse Republiek	CF	2	1	1
Chili	CL	33	52	54
China	CN	88	114	303
Colombia	CO	13	17	15
Congo-Brazzaville	CG	8	1	4
Congo-Kinshasa	CD	93	62	58
Costa Rica	CR	0	6	6
Cuba	CU	0	0	1
Cyprus	CY	8	25	41
Denemarken	DK	43	88	106
Dominica	DM	0	0	1

Land	ISO-code	Aantal filialen		
		1995	2001	2005
Dominicaanse Republiek	DO	1	1	4
Duitsland	DE	672	1167	1266
Ecuador	EC	6	8	10
Egypte	EG	12	14	19
Eiland Man	IM	1	6	4
El Salvador	SV	0	0	3
Equatoriaal-Guinea	GQ	0	0	1
Estland	EE	3	8	9
Filipijnen	PH	5	27	15
Finland	FI	17	27	47
Frankrijk	FR	2027	3292	3679
Frans-Guyana	GF	2	0	0
Gabon	GA	6	3	4
Gambia	GM	0	1	0
Georgië	GE	1	1	2
Ghana	GH	2	6	12
Gibraltar	GI	5	2	2
Griekenland	GR	69	74	69
Guadeloupe	GP	1	0	2
Guam	GU	0	1	0
Guatemala	GT	1	3	5
Guernsey	GG	4	15	0
Guinee	GN	13	6	3
Honduras	HN	0	0	1
Hongarije	HU	136	187	199
Hongkong	HK	61	97	135
Ierland	IE	97	183	201
IJsland	IS	1	3	3
India	IN	63	57	70
Indonesië	ID	43	38	39
Iran	IR	3	0	3
Israël	IL	1	27	28
Italië	IT	270	473	522
Ivoorkust	CI	21	28	23
Jamaica	JM	0	1	4
Japan	JP	58	72	89
Jersey	JE	9	24	1
Joegoslavië	YU	5	6	-
Jordanië	JO	0	2	2
Kaapverdië	CV	1	1	1
Kameroen	CM	16	13	7
Kazachstan	KZ	5	5	7
Kenia	KE	10	14	10
Kirgizië	KG	1	1	2
Kiribati	KI	0	0	3
Koeweit	KW	1	0	0
Kroatië	HR	3	22	22
Lesotho	LS	0	1	1
Letland	LV	6	10	15

Land	ISO-code	Aantal filialen		
		1995	2001	2005
Libanon	LB	6	11	8
Liberia	LR	9	61	29
Libië	LY	1	0	0
Liechtenstein	LI	1	7	7
Litouwen	LT	5	17	23
Luxemburg	LU	661	1151	1165
Macedonië	MK	0	2	2
Madagaskar	MG	1	1	4
Malawi	MW	0	2	2
Maleisië	MY	31	64	54
Mali	ML	4	2	3
Malta	MT	3	9	13
Marokko	MA	41	58	49
Marshalleilanden	MH	0	0	2
Martinique	MQ	0	0	1
Mauritanië	MR	1	1	0
Mauritius	MU	4	16	21
Mexico	MX	37	78	116
Micronesia	FM	0	0	2
Moldavië	MD	0	1	9
Monaco	MC	7	16	13
Mozambique	MZ	1	1	1
Myanmar	BU	1	2	0
Namibië	NA	1	2	1
Nauru	NR	0	1	0
Nederland	NL	1135	2431	2749
Nederlandse Antillen	AN	20	31	104
Nicaragua	NI	1	0	1
Nieuw-Zeeland	NZ	5	11	16
Niger	NE	1	1	3
Nigeria	NG	17	19	21
Noord-Korea	KP	0	1	0
Noorwegen	NO	36	56	68
Oeganda	UG	3	2	5
Oekraïne	UA	13	29	42
Oezbekistan	UZ	0	0	1
Oman	OM	2	4	7
Oostenrijk	AT	74	117	131
Pakistan	PK	3	2	1
Panama	PA	11	17	15
Papoea-Nieuw-Guinea	PG	2	3	4
Paraguay	PY	0	3	7
Peru	PE	11	13	21
Polen	PL	218	353	397
Portugal	PT	126	183	139
Qatar	QA	1	0	4
Réunion	RE	0	0	2
Roemenië	RO	30	114	165
Rusland	RU	78	63	137

Land	ISO-code	Aantal filialen		
		1995	2001	2005
Rwanda	RW	13	11	7
Salomonseilanden	SB	1	1	1
Saudi-Arabië	SA	7	8	4
Senegal	SN	8	9	6
Servië	RS	-	-	15
Sierra Leone	SL	0	1	0
Singapore	SG	48	131	101
Slovakije	SK	78	89	115
Slovenië	SI	4	11	17
Soedan	SD	1	1	1
Spanje	ES	299	579	589
Sri Lanka	LK	15	4	3
Swaziland	SZ	0	0	2
Syrië	SY	0	1	1
Taiwan	TW	12	21	21
Tanzania	TZ	2	4	5
Thailand	TH	72	69	63
Togo	TG	3	4	3
Trinidad en Tobago	TD	0	0	1
Tsjaad	TD	1	1	1
Tsjechië	CZ	204	251	281
Tunesië	TN	156	74	68
Turkije	TR	31	60	86
Uruguay	UY	4	10	25
Vanuata	VU	2	0	0
Venezuela	VE	14	17	21
Verenigd Koninkrijk	GB	434	1056	1207
Verenigde Arabische Emiraten	AE	10	38	16
Verenigde Staten	US	575	840	1049
Vietnam	VN	35	11	14
Zambia	ZM	2	3	4
Zimbabwe	ZW	4	6	7
Zuid-Afrika	ZA	31	72	79
Zuid-Korea	KR	22	34	44
Zweden	SE	54	192	249
Zwitserland	CH	166	307	292
Totaal		9204	15742	17876

Bijlage 2: Lijst van de belangrijkste Belgische multinationale ondernemingen per investeringsland

Argentinië: Agfa-Gevaert, Inbev, Univeg

Australië: Agfa-Gevaert, D'Ieteren, Finasucre

Bolivia: Inbev

Brazilië: Agfa-Gevaert, Inbev, Kraenkinders, Magotteaux, Sonaca, Umicore

Bulgarije: Epiq, Inbev, Limaco, Solvay, Umicore

Burundi: Fortis

Canada: Agfa-Gevaert, Aliaxis, D'Ieteren, Inbev, Kraenkinders, SCR Sibelco, Sonaca, Sovay, Umicore

Chili: Bekaert, Inbev

China: Agfa-Gevaert, Aliaxis, Bekaert, Inbev, Picanol, Umicore

Colombia: Bekaert, Etex Group

Congo-Brazzaville: Afrikaanse Financiële Maatschappij

Congo-Kinshasa: Afrikaanse Financiële Maatschappij, Forrest, Finasucre

Cuba: Inbev

Dominicaanse Republiek: Inbev

Duitsland: Agfa-Gevaert, Aliaxis, Barco, Bart Van Malderen, Beaulieu, Cartamundi, D'Ieteren, Dexia, Domo, Epiq, Etex Group, Fortis, Inbev, JC Wibo, KBC, Kibe, Lhoist, Michel Van De Wiele, NMBS, Oleon, Omega Pharma, Recticel, Scabal, SCR Sibelco, Solvay, TDS, UCB, Umicore

Ecuador: Bekaert, Inbev

Egypte: Belgische Betonmaatschappij

Finland: Sofina, Solvay

Frankrijk: Agfa-Gevaert, Aliaxis, Associated Weavers, Aviapartner, AVT, Bart Van Malderen, Beaulieu, Bekaert, Belgacom, Belgische Betonmaatschappij, Besins Healthcare, Bopack, Brabhold, Cockerill Maintenance & Ingenierie, Colruyt, Dexia, Econocom, Etex Group, Floridienne, Fortis, Frère, Fruitjuice, GB-INNO-BM, Groupe Leon Vanlancker, Hamon, Haspesslagh, Inbev, KBC, Kibe, Kinopolis, Koffie F. Rombouts, Laboratoires Qualiphar, Lhoist, Louis Delhaize, NMBS, Mecaseat, Milcobel, Neuhaus, Omega Pharma, Ontex, Pirson, Prado Finances, Quick, Real Software, Recticel, Rossel, Roularta, Schreder, SCR Sibelco, Sioen, Solvay, Systemat, Tessenderlo Chemie, UCB, Umicore, Vandemoortele, Versele Laga, Vista, VPK, Ziegler

Gabon: Siat

Ghana: Siat

Griekenland: Delhaize Groep

Hongarije: Inbev, KBC, Massive

Ierland: Etex Group, KBC, NMBS

India: Barco, Solvay

Indonesië: Delhaize Groep, Sioen, Sipef

Israel: Redcreek

Italië: Agfa-Gevaert, Aviapartner, Betafence, D'Ieteren, Dexia, Ge Power Controls, NMBS, Solvay, TTS International, Tessenderlo Chemie, UCB

Ivoorkust: Sipef

Japan: Lone Star

Kroatië: Buggenhout-Vanderstraeten, Inbev

Luxemburg: Anacom, Belgacom, Belgische Betonmaatschappij, Degroof, Dexia, Faymonville, Fortis, Inbev, KBC, Louis Delhaize, Saverys

Marokko: B&P

Mexico: Actaris, Solvay

Nederland: Arie Van Der Zwan, Astra Sweets, Aviapartner, Belmako, Boels, Cobelfret, D'Ieteren, Deme, Dexia, Econocom, Epodicht-Dichtchemie, Etex Group, Finasucre, Fortis, Inbev, NMBS, Omega Pharma, Planef, Recticel, SCR Sibelco, Sietse Koopmans Beheer, Solvay, Spie, T. Ljungberg, Tessenderlo Chemie, Univeg, VPK, Wibo, Ziegler

Nieuw-Zeeland: Aliaxis

Nigeria: Siat

Noorwegen: Beaulieu, SCR Sibelco

Oekraïne: Inbev

Oostenrijk: Kibe, UCB

Papoea-Nieuw-Guinea: Sipef

Peru: Etex Group, Inbev

Polen: Diephold, Dossche, Fortis, GE Power Controls, Henschel Engineering, KBC, Lhoist, Mecaseat, Sioen, UCB, Univeg, Vermeiren

Portugal: FN, Schreder, Solvay

Roemenië: BMT, Bockhold, Demaerel, Drapantex, Delhaize Groep, Inbev, Integrated Production and Test, Louis Delhaize

Rusland: Anacom, Inbev

Servië: Inbev, KBC

Slovenië: BMT, KBC, Solvay

Slovakije: Alpha Consultants, B&P, Bekaert, Dexia, Haco, KBC, Punch

Spanje: Agfa-Gevaert, Aliaxis, Bekaert, Coprem, D'Ieteren, Dexia, Fortis, Interglass, Haspeslagh, Kibe, Kinopolis, NMBS, SCR Sibelco, Solvay, UCB

Thailand: Jayam, Umicore

Tsjechië: Ackermans en Van Haaren, B&P, Barco, Bart Van Malderen, Beaulieu, Bekaert, BMT, Delhaize Groep, Impression, Inbev, KBC, Primus, Recticel

Tunesië: Bruynooghe, Cetexco, Fasta, MB Casuals, Sioen, Van De Velde, Vanhuyse

Turkije: Bekaert, Dexia, Fortis

Verenigd Koninkrijk: Agfa-Gevaert, Aliaxis, Belgacom, Bekaert, Betafence, Brantano, Cobelfret, D'Ieteren, Etex Group, Fortis, Haspeslagh, Inbev, KBC, Louis Delhaize, Metris, Mitiska, NMBS, Pinguin, Poco International Holdings, Recticel, Schreder, SCR Sibelco, Solvay, Tessengerlo Chemie, UCB

Verenigde Arabische Emiraten: Belgische Betonmaatschappij

Verenigde Staten: 3 D, Agfa-Gevaert, Barco, Beaulieu, Bekaert, Cartamundi, City Hotels, Coprem, D'Ieteren, Delhaize Groep, Dexia, Ehkam, Etex Group, Fimaconsult, FN, Fortis, Hamon, Inbev, Ion Beam Applications, KBC, Lhoist, Magotteaux, NMBS, Picanol, Recticel, Solvay, Swift, Tessengerlo Chemie, UCB, Umicore

Zuid-Afrika: Umicore

Zuid-Korea: Inbev, Umicore

Zweden: Michel Van De Wiele, Recticel, Spector

Zwitserland: Alcopa, Dexia, Fortis, Recticel

Bijlage 3: Samenstelling van de geografische gebieden

Afrika

Nigeria, Centraal-Afrikaanse Republiek, Madagaskar, Congo-Kinshasa, Gabon, Botswana, Liberia, Lesotho, Marokko, Zimbabwe, Soedan, Ghana, Rwanda, Niger, Namibië, Mozambique, Malawi, Mauritius, Gambia, Mauritanië, Mali, Guinee, Angola, Togo, Oeganda, Kenia, Tanzania, Kaapverdië, Burundi, Tunesië, Ivoorkust, Kameroen, Tsjaad, Senegal, Zuid-Afrika, Sierra Leone, Congo-Brazzaville, Algerije, Zambia, Benin, Burkina Faso, Equatoriaal-Guinea, Réunion, Swaziland

Azië/ Stille Oceaan

Noord-Korea, India, Japan, Bangladesh, Guam, Kazachstan, Hongkong, Indonesië, Zuid-Korea, Sri Lanka, Myanmar, Kirgizië, Salomonseilanden, Vietnam, China, Oezbekistan, Taiwan, Australië, Thailand, Singapore, Maleisië, Pakistan, Filipijnen, Papoea-Nieuw-Guinea, Nieuw-Zeeland, Nauru, Afghanistan, Brunei, Kiribati, Marshalleilanden, Micronesia

Centraal- en Oost-Europa

Albanië, Belarus, Georgië, Hongarije, Tsjechië, Kroatië, Estland, Oekraïne, Bosnië en Herzegovina, Rusland, Bulgarije, Armenië, Slovenië, Slovakije, Roemenië, Macedonië, Polen, Moldavië, Letland, Litouwen, Servië, Joegoslavië

Centraal- en Zuid-Amerika

Venezuela, Dominicaanse Republiek, Costa Rica, Ecuador, Colombia, Britse Maagdeneilanden, Uruguay, Nederlandse Antillen, Peru, Panama, Argentinië, Bahama's, Brazilië, Guatemala, Chili, Barbados, Bolivia, Kaaimaneilanden, Jamaica, Paraguay, Dominica, Anguilla, Cuba, El Salvador, Guadeloupe, Martinique, Honduras, Nicaragua, Trinidad en Tobago

West-Europa

Oostenrijk, Zwitserland, Monaco, Turkije, Zweden, Portugal, Noorwegen, IJsland, Malta, Cyprus, Luxemburg, Liechtenstein, Jersey, Italië, Spanje, Nederland, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Guernsey, Gibraltar, Griekenland, Ierland, Eiland Man, Andorra

Midden-Oosten

Libanon, Israël, Jordanië, Verenigde Arabische Emiraten, Syrië, Saoedi-Arabië, Oman, Bahrein, Qatar, Egypte

Noord-Amerika

Bermuda, Canada, Mexico en Verenigde Staten

Bijlage 4: Economische gebieden en handelszones

EU-27

Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk (met Frans-Guyana, Guadeloupe, Martinique en Réunion), Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Spanje (met Ceuta en Mellila), Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden

EU-kandidaat-lidstaten

Kroatië, Macedonië en Turkije

ACP-Countries: Africa, Caribbean and Pacific (ACS-landen: Bevoorrechte landen van de EU in Afrika, het Caraïbisch Gebied en de Stille Oceaan)

Angola, Antigua en Barbuda, Bahama's, Barbados, Belize, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Centraal-Afrikaanse Republiek, Comoren, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Cookeilanden, Cuba, Djibouti, Dominica, Dominicaanse Republiek, Equatoriaal-Guinea, Eritrea, Ethiopië, Fidji, Gabon, Gambia, Ghana, Grenada, Guinee, Guinee-Bissau, Guyana, Haïti, Ivoorkust, Jamaica, Kaapverdië, Kameroen, Kenia, Kiribati, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Marshalleilanden, Mauritanië, Mauritius, Micronesia, Mozambique, Namibië, Nauru, Niger, Nigeria, Niue-eiland, Oeganda, Oost-Timor, Palau, Papoea-Nieuw-Guinea, Rwanda, Salomonseilanden, Samoa, Sao Tomé en Príncipe, Senegal, Seychellen, Sierra Leone, Sint Kitts en Nevis, Sint-Lucia, Sint Vincent en de Grenadines, Somalië, Sudan, Suriname, Swaziland, Tanzania, Togo, Tonga, Trinidad en Tobago, Tsjaad, Tuvalu, Vanuatu, Zambia, Zimbabwe en Zuid-Afrika

EU Special Member State Territories (LGO-landen: Landen en Gebieden Overzee)

Anguilla, Aruba, Bermuda, Brits Antarctisch Territorium, Brits gebied in de Indische Oceaan, Britse Maagdeneilanden, Caymaneilanden, Falklandeilanden, Frans-Polynesië, Franse zuidelijke gebieden, Groenland, Mayotte, Montserrat, Nederlandse Antillen, Nieuw-Caledonië, Pitcairneilanden, Saint-Pierre en Miquelon, St. Helena, Turks- en Caicoseilanden, Wallis en Futuna, Zuid-Georgië en de Zuidelijke Sandwicheilanden.

NAFTA: North American Free Trade Agreement (Noord-Amerikaanse Vrijhandelsovereenkomst)

Canada, Mexico en de Verenigde Staten

UNASUR: Union of South American Nations (UZAN: Unie van Zuid-Amerikaanse Naties)

Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Guyana, Paraguay, Peru, Suriname, Uruguay en Venezuela

GCC: Gulf Cooperation Council

Bahrein, Koeweit, Oman, Qatar, Saudi-Arabië, Verenigde Arabische Emiraten

ASEAN: Association of Southeast Asian Nations

Birma, Brunei, Cambodja, China, Filipijnen, Indonesië, Japan, Laos, Maleisië, Singapore, Thailand, Vietnam en Zuid-Korea

EFTA: European Free Trade Association

IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Zwitserland

OECD: Organisation of Economic Cooperation and Development (OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)

Australië, Canada, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Japan, Luxemburg, Mexico, Nederland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Zuid-Korea, Zweden en Zwitserland

APEC: Asia-Pacific Economic Cooperation

Australië, Brunei, Canada, Chili, China, Filipijnen, Hongkong, Indonesië, Japan, Maleisië, Mexico, Nieuw-Zeeland, Papoea-Nieuw-Guinea, Peru, Rusland, Singapore, Taiwan, Thailand, Verenigde Staten, Vietnam en Zuid-Korea

4. Bibliografie

- Agoria, Vlaamse technologiebedrijven met buitenlandse filialen groeien sneller, 2008.
- Bernard P., Van Sebroeck H., Spinnewyn H., Gilot A., Vandenhove P., 'Delokalisatie van ondernemingen', Federaal Planbureau, 1994.
- Bernard P., Van Sebroeck H., Spinnewyn H., Vandenhove P., Van Den Cruyce B., 'Delokalisatie, mondialisering: een actualisatierapport over België', Federaal Planbureau, 1997.
- Bureau van Dijk Electronic Publishing, databanken Belfirst, Amadeus en Orbis, Brussel, 2008.
- Joos A., Spinnewyn H., 'Filialen van Belgische ondernemingen in het buitenland: De BELMOFI-databank', Federaal Planbureau, Working Paper 22-03, 2003.
- Nicoletti G., Golub S., Hajkova D., Mirza D., Kwang-Yeol Yoo, 'Policies and international integration: influences on trade and foreign direct investment', Economic Department Working Papers N° 359, 2003.
- OESO, 'Indicators of Economic Globalisation', DSTI/IND4, 2003.
- Piette C., 'Importance et évolution des investissements directs en Belgique', Nationale Bank van België, Working Paper N°. 107, 2007.
- Vandenhove P., 'Directe investeringen in het buitenland (dib). De Investeringsstroom vanuit en naar België.', Federaal Planbureau, Working Paper 6-01, 2001.
- Vincent A., 'Les groupes d'entreprises en Belgique. Le domaine des principaux groupes privés', CRISP, 1990.

Websites:

- Balanscentrale van de Nationale Bank van België
- België: FOD Buitenlandse Zaken met diplomatie.be, FOD Economie en FOD Justitie
- Crisp.be/Actionnariat
- Canada: Industry Canada
- Luxemburg: les principaux employeurs luxembourgeois
- OESO: Indicators of Economic Globalisation
- Tunesië: annuaire des entreprises industrielles
- UNCTAD
- World Bank: World Bank List of Economies